

100
T.C. CUMHURİYETİN 100. YILINDA

Cumhuriyetin 100. yılında

Tıp Dalları Tarihçesi

Editörler

Dr. Cengiz Yakıncı

Dr. Lokman H. Tanrıverdi

Dr. Mehmet Ali Erkurt

Dr. Fevzi Altuntaş

Dr. Tuğçe Nur Yiğenoğlu

NOBEL TIP
KİTABEVLERİ

Cumhuriyetin 100. yılında

Tıp Dallarının Tarihçesi

Editörler

Dr. Cengiz Yakıncı

Dr. Lokman H. Tanrıverdi

Dr. Mehmet Ali Erkurt

Dr. Fevzi Altuntaş

Dr. Tuğçe Nur Yiğenoğlu

NOBEL TIP KİTAPBEVLERİ

© 2023 Nobel Tıp Kitabevleri Tic. Ltd. Şti.

Tıp Dalları Tarihçesi

Editörler

Dr. Cengiz Yakıncı
Dr. Lokman H. Tanrıverdi
Dr. Mehmet Ali Erkurt
Dr. Fevzi Altuntaş
Dr. Tuğçe Nur Yiğenoğlu

ISBN: 978-605-335-844-2

5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası hükümleri gereğince herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarların ve yayıncısının yazılı izni alınmadan tekrarlanamaz, basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınmaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.

NOBEL TIP KİTABEVLERİ TİC. LTD. ŞTİ.

www.nobeltip.com

Millet Cad. No: 111 Çapa-İstanbul
Tel : (0212) 632 83 33
E-posta : destek@nobelip.com

DAĞITIM

Tel : (0212) 771 52 11 - (0212) 771 33 09
E-posta : hasannazli@nobelip.com

Yayımcı : Nobel Tıp Kitabevleri Tic. Ltd. Şti.
Millet Cad. No:111 34104 Fatih-İstanbul

Yayımcı Sertifika No : 50192

Baskı / Cilt : Göktuğ Ofset Yayıncılık Matbacılık Tic. Ltd. Şti
Zübeyde Hanım Mah. Sedef Cad. No : 1
İskitler-Altındağ / Ankara

Matbaa Sertifika No : 47538

Düzeltili : Zehra Apiş

Sayfa Tasarımı - Düzenleme : Kerem Acar, Hakkı Çakır

Kapak Tasarım : Şule Özdonakalan

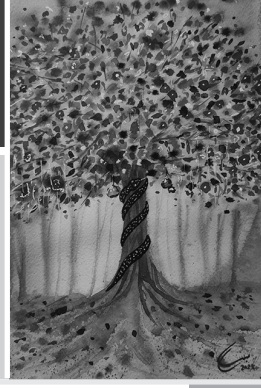
Baskı Tarihi : Aralık 2023 - İstanbul

katkılarıyla

Her hakkı Dr. Cengiz Yakıncı ve Dr. Lokman H. Tanrıverdi'ye aittir.

TAKDİM

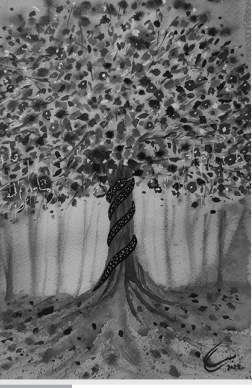

Tıbbın bir bilim dalı olarak diğer bilimlerden en önemli ayrıcalığı, onun konusunun insan olmasıdır. İnsan, çok erken tarihlerden itibaren, çeşitli sebeplerle, örneğin beslenme, beslenmenin doğurduğu sorunlar ve yaşam koşulları sebebiyle karşılaştığı zorluklar dolayısıyla, vücudunun yapısını, işleyişini, fonksiyonlardaki bozuklukları ve söz konusu şikayetlerini nasıl düzeltebileceğini öğrenmek zorunluluğunu hissetmiştir. Ancak diğer bilimsel konulardan farklı olarak, tıp bilimi, herhangi bir bilim dalının olguları, örneğin, fizik, kimya ya da astronomideki olgular şeklinde mütalaa edilip değerlendirilemez. Çünkü tıbbın konusu, doğadaki herhangi bir varlıktan çok farklı olan insan ve insan insan hayatıyla ilgilidir.

Ayrıca, biz biliyoruz ki, hekim görevini yaparken, insanın düşünen bir varlık olduğunu göz önünde bulundurur; bulundurmalıdır ve tıbbın tarihi seyri içinde zaman zaman insanın bu ayrıcalıklı durumu dile getirilmiştir. Bu ayrıcalığı en erken dile getiren Hippokrates'tir. Onun da belirttiği gibi, insanı biyolojik bir varlık olarak değerlendirmek, onu anlamak ve gerektiğinde tedavi edebilmek için yeterli değildir. Bunun en açık ve seçik delili birçok hekimin aynı zamanda filozoftur. Ancak, tıbbın bir bilim dalı olarak ayrıcalığını en güzel ifade eden Türk filozof ve hekimi İbni Sina'dır. O, hekimliğin sadece bilim adamı olma anlamına gelmediğini, çok daha farklı bir meslek olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir: 'Bütün hekimler filozof, bütün filozoflar hekim olmalıdır.'

Bu eserin yazarları, yazılarıyla konuyla ilgili Cumhuriyet dönemi bilimsel araştırmalarını bize tanıtırken, bir asırlık dönemde, insan ve insane sağlığı adına hekimlerimizin yaptığı hizmetleri dile getirmiş; bize Cumhuriyet döneminde, ülkemizde tıp adına yapılan çalışmaları tanıtmışlardır. Dolayısıyla, Türkiye Cumhuriyetinde tıp adına yapılan çalışmaları değerlendirerek, bu ülkede insan ve insan sağlığına ne kadar önem verildiğini de dile getirmişlerdir. Umarım ki, bundan sonraki yıllarda da bu başarılı çalışmalar, artarak devam edecektir.

Prof. Dr. Esin KÂHYA
Emekli Öğretim Üyesi

TAKDİM

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılında tıpta bilim dallarının yurdumuzda kuruluş ve gelişmesini içeren bu kitabı bilim dünyasına kazandırmanın gururunu yaşıyoruz. Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün özlü sözleri bizlere her zaman rehber olmuş ve toplumumuza ışık tutmuştur. Çağdaş uygarlık seviyesine çıkmak için izlenecek yolun hep ilim ve fen olduğunu vurgulamıştır. Türk Tarih Kurumunun merkez binasında Atatürk'ün "Tarih yazmak tarih yapmak kadar önemlidir." sözü bizlere bilim dallarının tarihini yazmamızın önemli olacağı heyecanını yaşatmıştır. Atamızın "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır" sözü bizlere ışık tutmuştur. Tıp ve diş hekimliği alanlarında farklı disiplinlerdeki uzmanların yazdığı bölümlerden oluşan bu tarih kitabımız ile Cumhuriyet'imizin 100. yılını kutlamak ve Atamıza şükranlarımızı iletmeyi amaçladık. Tıp bilim dallarının tarihini içeren bir kitabın maalesef günümüze kadar yazılmamış olmasına üzüldüğümüzü belirtmek isteriz. Kitabımız, yurdumuzda farklı bilim dallarının kuruluşunda hizmet veren ve gelişmesinde öncü olan bilim insanlarına yer vererek tarihi bilgileri içeren alanında ilk eser özelliğini taşıması açısından da önem taşımaktadır.

Tıpta hastalıkların çok erken yıllara dayandığı ve tedavi uygulamalarının da insanlık tarihi kadar eski olduğu bilinmektedir. Mısır'daki papirüsler, Mezopotamya'daki çivi yazısı ile yazılmış kil tabletler tıp ve diş hekimliği alanındaki ilk tarihi bilgilerimizin başlangıcını sağlamıştır. Arkasından bilgilerimiz önce el yazması sonra basılı kitaplarla artmıştır. Yıllar içerisinde tıp ve diş hekimliği alanındaki gelişmeler çeşitli bilim dallarının oluşmasında rol oynamıştır. Kitabımızda dünyadaki bilim dalları tarihçesine özet niteliğinde yer verilmiştir. Ancak kilometre taşları gibi rol oynayan bazı bilim insanları ile önemli gelişmeler aktarılmıştır. Daha çok yurdumuzdaki bilim dallarının kuruluşu ve gelişmeler daha geniş kapsamlı olarak yazılmıştır. Bilim dallarının yurdumuzdaki kuruluş tarihlerinin unutulmadan gençlere aktarılması istenmiştir. Genç kuşakların köklerini bilerek çalışmalarının Atamızın söylediği gibi daha büyük işler yapmalarında ve daha güzel eserler üretmelerinde örnek olacağı düşüncesindeyiz. Genç doktorların özellikle branş seçimlerinde seçecekleri dalların tarihçesini bilmelerinin onlara gelecekte beklediklerini ve umutlarını arttıracakları düşüncesindeyiz. Çünkü geçmişin bilmenin yararı daha güvenli bir gelecek için gereklidir. Tarih bilinci, bu zamanlara nasıl gelindiğini bilmemizde ve ilerlememizde önemli unsurdur.

Bu kitapta ayrıca bilim dallarıyla ilgili özlü sözlere, anekdotlara, anılara ve doğru bilinen yanlışlar ile bazı tarihi yansıtabilecek resimlere de yer verilmiş olmasının kitaba bir zenginlik kattığı düşüncesindeyim.

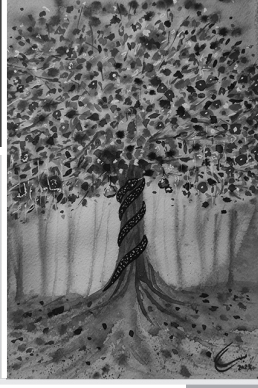
Kitapta mümkün olduğu kadar ifade birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Özveriyle çalışmaya rağmen gözden kaçan hatalar için siz okuyucularımızın hoş göreceğini umuyoruz.

Kitabın editörlerinden Dr. Cengiz Yakıncı ve Dr. Lokman H. Tanrıverdi'ye, kitabın basılmasında Nobel Tıp Yayınevinin değerli yönetici ve çalışanlarına teşekkür ederiz. Bu eserin yararlı bir kaynak olmasını dilerim.

Saygılarımla.

Prof. Dr. Zeynep MISIRLIGİL

ÖNSÖZ

Saygıdeğer Okuyucular,

Cumhuriyetimizin 100. yıl dönümünde, 61 bölümden oluşan “Tıp Dalları Tarihçesi” adlı kitabımızla karşınızdayız. Bu özel dönemde sizlere, tıp bilim dallarının uzun ve anlamlı yolculuğunu aktarmaktan gurur duyuyoruz.

Tıp, insanlığın tarih boyunca en büyük zorluklarından biri olan hastalıklarla mücadelesindeki en önemli silahı olmuştur. Bu kitap, geçmişten günümüze uzanan tıp bilim dallarının tarihçesini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Türkiye’nin Cumhuriyet dönemi boyunca sağlık alanındaki gelişimleri, bilimsel ilerlemeleri ve tıp eğitiminin dönüşümünü ele alan bu eser, ülkemizin modernleşme sürecine katkı sağlayan değerli bilgilerle doludur. Kitaptaki bölüm sıralaması bölüm adlarına göre A’dan Z’ye yapılmıştır.

Kitabımızda yer alan özlü sözler, anekdotlar ve bilimsel yanılgılar, tıp biliminin insan hikâyelerine dokunduğu ve insana dair yönlerini ön plana çıkaran önemli unsurlardır. Bu metinler, tıp biliminin sadece bir araştırma alanı olmadığını, aynı zamanda insan hayatına ve deneyimine derinlemesine etki eden bir disiplin olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, gururla ifade edebiliriz ki, bu kitapta bazı bölümler tarihçeleri ilk defa yazılan bilgileri içermektedir. Bu, kitabımızın benzersiz ve değerli bir kaynak olduğunun kanıtıdır. Uzmanlarımızın titiz çalışmaları ve tarihçelerin ortaya çıkarılması sürecinde gösterdikleri özveri, bu eseri zenginleştiren en değerli unsurlardan biridir. Kitabın adıyla oluşturulan video kanalına arka kapaktaki karekodla ulaşabilirsiniz. Burada yazarlarımız kendini tanıtmakta ve yazarı oldukları bölümle ilgili açıklamalarda bulunmaktadır.

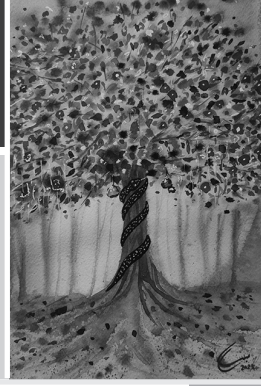
Kitabımızın hazırlanmasında emeği geçen herkesi buradan gönülden tebrik ediyor ve teşekkür ediyoruz. Editörlerimiz, yazarlarımız ve diğer tüm destekçilerimiz, bu eseri hayata geçirmek için gece gündüz çalıştılar ve bu değerli eseri siz değerli okuyucularımızla buluşturabilmek için çaba gösterdiler.

Son olarak, umuyoruz ki “Tıp Dalları Tarihçesi” adlı bu kitabımız, sizlere tıp biliminin geçmişteki köklerinden günümüzdeki gelişimlere uzanan bir pencere açacak ve sağlık alanında yapılan büyük çabaların ne kadar değerli olduğunu hatırlatacaktır.

Daha iyiye... Daha güzele...

Prof. Dr. Cengiz YAKINCI
Dr. Öğr. Üyesi Lokman H. TANRIVERDİ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1	Prof. Dr. Ayfer Gür GÜVEN	
Prof. Dr. Sarper YILMAZ		Prof. Dr. Faruk İNCECİK	
1. Acil Tıp Tarihi	5	Prof. Dr. Hakan POYRAZOĞLU	
Prof. Dr. Cuma YILDIRIM		Prof. Dr. Hasan ÖZEN	
2. Adli Tıp Tarihi	15	Doç. Dr. Şükrü GÜNGÖR	
Prof. Dr. Gürol CANTÜRK		Doç. Dr. Seda TOPÇU	
3. Aile Hekimliği Tarihi	25	Prof. Dr. Nilgün KÜLTÜRSAY	
Prof. Dr. M. Mümtaz MAZICIOĞLU		13. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Tarihi	159
4. Alerji Tarihi	37	Prof. Dr. Füsün Çetin ÇUHADAROĞLU	
Prof. Dr. Zeynep MISIRLIGİL		14. Deri ve Zührevi Hastalıkları Tarihi	169
5. Anatomi Tarihi	51	Prof. Dr. Ülker GÜL	
Prof. Dr. Ozan TURAMANLAR		15. Diş Hekimliği Tarihi	183
6. Anesteziyoloji ve Reanimasyon Tarihi	61	Op. Dr. Mehmet Selçuk MISIRLIGİL	
Uzm. Dr. Haluk GÜMÜŞ		Prof. Dr. Aykut MISIRLIGİL	
7. Beyin ve Sinir Cerrahisi Tarihi	71	16. Eczacılık Tarihi	195
Prof. Dr. Sait NADERİ		Prof. Dr. Türkan YURDUN	
8. Biyofizik Tarihi	81	Prof. Dr. Emre DÖLEN	
Prof. Dr. Nuhan PURALI		17. Endokrinoloji Tarihi	209
9. Biyoistatistik Tarihi	89	Prof. Dr. Mustafa CESUR	
Prof. Dr. Nural BEKİROĞLU		18. Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Tarihi	227
10. Çocuk Cerrahisi Tarihi	103	Prof. Dr. Recep ÖZTÜRK	
Prof. Dr. S. N. Cenk BÜYÜKÜNAL		19. Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Tarihi	243
11. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Tarihi	119	Dr. Öğr. Üyesi Ebru YILMAZ	
Prof. Dr. Emin ÜNÜVAR		Prof. Dr. Teoman AYDIN	
12. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları 18 Yan Dal Tarihi	133	20. Fizyoloji Tarihi	255
Prof. Dr. Can Demir KARACAN		Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK	
Prof. Dr. Nihat SAPAN		21. Gastroenteroloji Tarihi	265
Prof. Dr. İhsan ESEN		Prof. Dr. Dilek OĞUZ	
Doç. Dr. Soner Sertan KARA		22. Genel Cerrahi Tarihi	275
Prof. Dr. Orhan DERMAN		Doç. Dr. Yusuf Murat BAĞ	
Prof. Dr. Derya Gümüş DOĞAN		Prof. Dr. Cüneyt KAYAALP	
Doç. Dr. Hatice MUTLU		23. Geriatri Tarihi	289
Prof. Dr. H. Uğur ÖZÇELİK		Prof. Dr. Ü. Deniz Suna ERDİNÇLER	
Prof. Dr. Nevin YALMAN		24. Göğüs Cerrahisi Tarihi	293
Prof. Dr. Aydan İKİNCİOĞULLARI		Prof. Dr. Hakkı ULUTAŞ	
Prof. Dr. Osman BAŞPINAR		25. Göğüs Hastalıkları Tarihi	301
Prof. Dr. Fatih Süheyl EZGÜ		Prof. Dr. Mehmet KARADAĞ	

26. Göz Hastalıkları Tarihçesi	317
Prof. Dr. Süleyman KAYNAK Prof. Dr. Reha ERSÖZ Prof. Dr. Osman Şevki ARSLAN Prof. Dr. Belgin İZGİ Doç. Dr. Doğan CEYHAN	
27. Halk Sağlığı Tarihçesi	327
Prof. Dr. Zafer ÖZTEK	
28. Hava ve Uzay Hekimliği Tarihçesi	339
Doç. Dr. Nazım ATA Dr. Öğr. Üyesi Şükrü Hakan GÜNDÜZ	
29. Hematoloji Tarihçesi	349
Prof. Dr. Mustafa ÇETİNER	
30. Hemşirelik Tarihçesi	357
Prof. Dr. Ayla Bayık TEMEL Prof. Dr. İsmet EŞER	
31. Histoloji ve Embriyoloji Tarihçesi	373
Prof. Dr. Yiğit UYANIKGİL	
32. İç Hastalıkları Tarihçesi	385
Doç. Dr. Gülali AKTAŞ	
33. İmmünoloji Tarihçesi	395
Prof. Dr. Deniz N. ÇAĞDAŞ AYVAZ	
34. Kadın Hastalıkları ve Doğum Tarihçesi	415
Prof. Dr. Murat YAYLA	
35. Kalp ve Damar Cerrahisi Tarihçesi	431
Prof. Dr. Nilgün BOZBUĞA	
36. Kardiyoloji Tarihçesi	443
Prof. Dr. Ahmet Bilge SÖZEN	
37. Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Tarihçesi	449
Op. Dr. Ümit EVRAN	
38. Metabolizma Tarihçesi	461
Prof. Dr. Fatih Süheyl EZGÜ	
39. Nefroloji Tarihçesi	467
Doç. Dr. Mümtaz YILMAZ Prof. Dr. Ali BAŞÇI	
40. Nöroloji Tarihçesi	477
Prof. Dr. Dursun KIRBAŞ	
41. Nükleer Tıp Tarihçesi	499
Prof. Dr. Neşe İlgin KARABACAK	
42. Ortopedi ve Travmatoloji Tarihçesi	509
Prof. Dr. İrfan ESENKAYA	
43. Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Tarihçesi	527
Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM	
44. Radyasyon Onkolojisi Tarihçesi	553
Doç. Dr. Şımay GÜROCAK	
45. Radyoloji Tarihçesi	563
Prof. Dr. Cihat Çınar BAŞEKİM Doç. Dr. Murat BAYKARA	
46. Romatoloji Tarihçesi	571
Doç. Dr. Servet YOLBAŞ	
47. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Tarihçesi	581
Prof. Dr. Vahdet GÜL	
48. Spor Hekimliği Tarihçesi	591
Prof. Dr. Emin ERGEN	
49. Sualtı Hekimliği ve Hiperbarik Tıp Tarihçesi	603
Prof. Dr. Akın Savaş TOKLU	
50. Tıbbi Biyokimya Tarihçesi	615
Prof. Dr. Münire HACİBEKİROĞLU	
51. Tıbbi Biyoloji Tarihçesi	629
Prof. Dr. Şükriye AYTER	
52. Tıbbi Ekoloji ve Hidroklimatoloji Tarihçesi	637
Prof. Dr. Nergis ERDOĞAN	
53. Tıbbi Farmakoloji Tarihçesi	651
Prof. Dr. Mehmet MELLİ	
54. Tıbbi Genetik Tarihçesi	661
Dr. Öğr. Üyesi Maide BARIŞ Prof. Dr. Şükrü ÖZTÜRK	
55. Tıbbi Mikrobiyoloji Tarihçesi	669
Doç. Dr. Yücel DUMAN Prof. Dr. Mustafa SAMASTI	
56. Tıbbi Onkoloji Tarihçesi	679
Prof. Dr. Mahmut GÜMÜŞ Uzm. Dr. Tuba Baydaş	
57. Tıbbi Patoloji Tarihçesi	687
Prof. Dr. Kutsal YÖRÜKOĞLU	
58. Tıp Bilişimi Tarihçesi	701
Prof. Dr. Nilgün BOZBUĞA	
59. Tıp Eğitimi Tarihçesi	713
Prof. Dr. Melih ELÇİN Prof. Dr. Berna MÜSAL	
60. Tıp Tarihi ve Etik Tarihçesi	721
Dr. Çağrı Zeybek ÜNSAL Dr. Sevim COŞKUN Prof. Dr. Nüket BÜKEN	
61. Üroloji Tarihçesi	741
Prof. Dr. Rauf Taner DİVRİK	

YAZARLAR*

Gülali AKTAŞ, Doç. Dr.
BAİBÜ Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-7306-5233
aliaktas@ibu.edu.tr

Osman Şevki Arslan, Prof. Dr.
İÜC Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Göz Hastalıkları Anabilim Dalı (E),
Demiroğlu Bilim Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göz Hastalıkları Anabilim Dalı
Grup Florence Nightingale İstanbul Hastanesi
Göz Hastalıkları Kliniği
ORCID: 0000-0001-6359-4799
osmansevkiarslan@gmail.com

Nazım ATA, Doç. Dr.
Uçucu Sağlığı Araştırma ve
Eğitim Merkezi Başkanlığı Eskişehir
ORCID: 0000-0002-7200-3003
doktornazim@yahoo.com

Teoman AYDIN, Prof. Dr.
Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-0902-6771
drteomanaydin@gmail.com

Şükriye AYTER, Prof. Dr.
HÜ Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji (E) ve
TOBB ETÜ Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-1552-8804
sayter@hacettepe.edu.tr
sayter@etu.edu.tr

Yusuf Murat BAĞ, Doç. Dr.
SBÜ Ankara Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi
Genel Cerrahi Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-0159-9356
yusufmuratbag@hotmail.com

Maide BARIŞ, Dr. Öğr. Üyesi
MÜ Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-7445-4599
maide.baris@marmara.edu.tr

Ali BAŞÇI, Prof. Dr.
EÜ Tıp Fakültesi Nefroloji Bilim Dalı
ali.basci@gmail.com

Cihat Çınar BAŞEKİM, Prof. Dr.
Acıbadem Ataşehir Hastanesi Radyoloji Kliniği
ORCID: 0000-0002-3954-9602
cinarbasekim@yahoo.com

Osman BAŞPINAR, Prof. Dr.
GAÜN Tıp Fakültesi Çocuk Kardiyolojisi Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-9307-0344
osmanbaspinar@hotmail.com

Tuba Baydaş, Uzm. Dr.
Göztepe Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi
Onkoloji Kliniği
ORCID: 0000-0001-7336-4647
tuba.baydas@gmail.com

Murat BAYKARA, Doç. Dr.
Haydarpaşa Numune Hastanesi Radyoloji Kliniği
ORCID: 0000-0003-2588-9013
muratbaykara@hotmail.com

Nural BEKİROĞLU, Prof. Dr.
MÜ Tıp Fakültesi Biyoistatistik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-6471-6612
nural@marmara.edu.tr

Nilgün BOZBUĞA, Prof. Dr.
İÜ İstanbul Tıp Fakültesi
Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-4401-5250
nilgun.bozbuga@istanbul.edu.tr

*Yazar isimleri soyadlarına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Nuket Örnek BÜKEN, Prof. Dr.

HÜ Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-9166-6569
nuketbuken@hacettepe.edu.tr

S.N Cenk BÜYÜKÜNAL, Prof. Dr.

FRCS(hon),FEAPU,FEAPS,FEPS(hon)
İÜC Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Çocuk Cerrahisi Anabilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0001-6747-601X
buyukunalc@gmail.com

Gürol CANTÜRK, Prof. Dr.

AÜ Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-3720-3963
gurolcanturk@yahoo.com

Mustafa CESUR, Prof. Dr.

YİÜ Tıp Fakültesi Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-1029-2604
drcesur@yahoo.com

Doğan CEYHAN, Doç. Dr.

Güven Çayyolu Cerrahi Tıp Merkezi
ORCID: 0000-0003-4984-7459
doganceyhan@yahoo.com

Sevim COŞKUN, Dr.

HÜ Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-4509-404X
sevimcoskun@hacettepe.edu.tr

Deniz N. Çağdaş AYVAZ, Prof. Dr.

HÜ Tıp Fakültesi Çocuk İmmünoloji Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-2213-4627
deniz.ayvaz@hacettepe.edu.tr

Mustafa ÇETİNER, Prof. Dr.

MA Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi
Hematoloji Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-5903-8973
mustafa.cetiner@acibadem.com.tr

Füsün Çetin ÇUHADAROĞLU, Prof. Dr.

HÜ Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve
Hastalıkları Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-6088-0308
fusunc@hacettepe.edu.tr

Orhan DERMAN, Prof. Dr.

HÜ Tıp Fakültesi Ergen Sağlığı Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-4618-1110
oderman@hacettepe.edu.tr

Rauf Taner DİVRİK, Prof. Dr.

Serbest Hekim (E)
ORCID: 0000-0003-1172-9246
t.divrik@gmail.com

Derya Gümüş DOĞAN, Prof. Dr.

İNÜ Tıp Fakültesi Gelişimsel Pediatri Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-1587-9639
deryagumus@yahoo.com

Emre DÖLEN, Prof. Dr.

MÜ Eczacılık Fakültesi
Analitik Kimya Anabilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0002-3670-3627
emredolen@gmail.com

Yücel DUMAN, Doç. Dr.

İNÜ Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-9090-2096
yucel.duman@inonu.edu.tr

Melih ELÇİN, Prof. Dr.

Springfield College School of Health Sciences
ORCID: 0000-0002-1652-906X
melcin@springfieldcollege.edu

Ü. Deniz Suna ERDİNÇLER, Prof. Dr.

İÜC Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Geriatri Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-1208-4750
denizsuna.erdinciler@gmail.com

Nergis Erdoğan, Prof. Dr.

İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Tıbbi Ekoloji ve
Hidroklimatoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-9674-8547
nerdogan@istanbul.edu.tr

Emin ERGEN, Prof. Dr.

Haliç Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
ORCID: 0000-0002-3237-9196
eminergen@halic.edu.tr

T. Reha ERSÖZ, Prof. Dr.

ÇÜ Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları Anabilim Dalı (E)
Özel Sevgi Göz Merkezi
ORCID: 0009-0001-7034-2335
reha@ersoz.org

İhsan ESEN, Prof. Dr.

FÜ Tıp Fakültesi Çocuk Endokrinolojisi Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-1700-6778
esen_ihsan@yahoo.com

İrfan ESENKAYA, Prof. Dr.

SANTE Tıp Merkezi (E) İstanbul
ORCID: 0000-0002-7321-0012
iesenkaya@hotmail.com

İsmet EŞER, Prof. Dr.

EÜ Hemşirelik Fakültesi
Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı (E)
Demiroğlu Bilim Üniversitesi
Florence Nightingale Hastanesi Hemşirelik Yüksekokulu
Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-6563-6822
iseser54@yahoo.com

Ümit EVRAN, Op. Dr.

KBB Uzmanı (E)
ORCID: 0000-0003-1379-0155
umitevran@yahoo.com

Fatih Süheyl EZGÜ, Prof. Dr.

GÜ Tıp Fakültesi Çocuk Beslenme ve
Metabolizma Bilim Dalı
ORCID: 0000-0001-9497-3118
fezgu@gazi.edu.tr

Ülker GÜL, Prof. Dr.

SBÜ Gülhane Tıp Fakültesi Deri ve
Zührevi Hastalıklar Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-4203-7998
ulkerkul@yahoo.com

Vahdet GÜL, Prof. Dr.

Ankara Özel Ortadoğu İncek
Fizik Tedavi Hastanesi Psikiyatri Bölümü
ORCID: 0000-0002-4214-7487
vgul@erzincan.edu.tr

Haluk GÜMÜŞ, Uzm. Dr.

Dışkapı Yıldırım Beyazıt EAH
Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği Şefi (E)
ORCID: 0000-0002-2624-2273
hgumus03@gmail.com

Mahmut Gümüş, Prof. Dr.

İMÜ Göztepe Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi
ORCID: 0000-0003-3550-9993
mgumus@superonline.com

Şükrü Hakan GÜNDÜZ, Dr. Öğr. Üyesi

SBÜ Savunma Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Hava ve Uzay Hekimliği Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-8912-3549
sukruhakan74@gmail.com

Şükrü GÜNGÖR, Doç. Dr.

İNÜ Tıp Fakültesi Çocuk Gastroenterolojisi,
Hepatoloji ve Beslenme Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-0433-5970
sukru.gungor@yahoo.com

Şimay GÜROCAK, Doç. Dr.

SBÜ Tıp Fakültesi Çam ve Sakura Şehir Hastanesi
Radyasyon Onkolojisi Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-3707-5183
simaygurocak@yahoo.com

Ayfer Gür GÜVEN, Prof. Dr.

AKDÜ Tıp Fakültesi Çocuk Nefrolojisi Bilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0002-4354-1400
gur@akdeniz.edu.tr

Münire HACİBEKİROĞLU, Prof. Dr.

İÜC Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı (E)
Haliç Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi -Avclar Hospital
ORCID: 0000-0001-5977-9600
mhacibekiroglu@gmail.com

K. Aydan İKİNCİOĞULLARI, Prof. Dr.

AÜ Tıp Fakültesi
Çocuk İmmünolojisi ve Alerji Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-1145-0843
aydan@mac.com

Faruk İNCECİK, Prof. Dr.

ÇÜ Tıp Fakültesi Çocuk Nörolojisi Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-1901-910X
fincecik@cu.edu.tr

Belgin İZGİ, Prof. Dr.

İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-1074-3612
bizgi@istanbul.edu.tr

Soner Sertan KARA, Doç. Dr.

ADÜ Tıp Fakültesi
Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-8129-6063
drsoner@yahoo.com

Neşe İlgın KARABACAK, Prof. Dr.

GÜ Tıp Fakültesi Nükleer Tıp Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-9022-3053
nesekarabacak@gmail.com

Can Demir KARACAN, Prof. Dr.

AYBÜ Tıp Fakültesi Çocuk Acil Bilim Dalı
ORCID: 0000-0001-5301-8106
candecan@hotmail.com

Mehmet KARADAĞ, Prof. Dr.

BUÜ Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0002-9027-1132
karadag@uludag.edu.tr

Cüneyt KAYAALP, Prof. Dr.

İNÜ Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0003-4567-2998
cuneytkayaalp@hotmail.com

Süleyman KAYNAK, Prof. Dr.

Tınaztepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göz Hastalıkları Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-5587-7238
skaynak@retina-gm.com

Dursun KIRBAŞ, Prof. Dr.

İstinye Üniversitesi Medicalpark
Gaziosmanpaşa Hastanesi Nöroloji Bölümü
ORCID: 0000-0002-7113-8504
drkiras@gmail.com

Nilgün KÜLTÜRSAY, Prof. Dr.

EÜ Tıp Fakültesi Yenidoğan Bilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0003-0867-1514
nilgunkultursay@gmail.com

M. Mümtaz MAZICIOĞLU, Prof. Dr.

ERÜ Tıp Fakültesi
Aile Hekimliği Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-6458-2906
mumtaz33@hotmail.com

Mehmet MELLİ, Prof. Dr.

AÜ Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0003-4989-2743
melli@medicine.ankara.edu.tr

Aykut MISIRLIGİL, Prof. Dr.

AÜ Dış Hekimliği Fakültesi
Mikrobiyoloji Anabilim Dalı (E)
ORCID: 0009-0001-3988-6510
misirligil@gmail.com

Mehmet Selçuk MISIRLIGİL, Op. Dr.

SBÜ Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji EAH
ORCID: 0000-0002-8494-7757
smisirligil@gmail.com

Zeynep MISIRLIGİL, Prof. Dr.

İstinye Üniversitesi Tıp Fakültesi
İmmünoloji ve Alerjik Hastalıklar Bölümü
Ankara Liv Hastanesi
ORCID: 0000-0003-4624-4579
drmisirli@gmail.com

Berna MUSAL, Prof. Dr.

İEÜ Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-2688-8357
berna.musal@ieu.edu.tr

Hatice MUTLU, Doç. Dr.

AÜ Tıp Fakültesi
Çocuk Genetik Hastalıkları Bilim Dalı
ORCID: 0000-0001-5624-3878
hmalbayrak@ankara.edu.tr

Sait NADERİ, Prof. Dr.

İstanbul SN Beyin Omurga Merkezi (E)
Nöroşirürji Uzmanı
ORCID: 0000-0002-6784-4270
saitnaderi@yahoo.com

Dilek OĞUZ, Prof. Dr.

ÇOMÜ Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-0634-6347
dilek.oguz@comu.edu.tr

H. Uğur ÖZÇELİK, Prof. Dr.
HÜ Tıp Fakültesi
Çocuk Göğüs Hastalıkları Bilim Dalı
ORCID: 0000-0003-1587-5216
uozcelik@hacettepe.edu.tr

Hasan ÖZEN, Prof. Dr.
HÜ Tıp Fakültesi Çocuk Gastroenteroloji,
Hepatoloji ve Beslenme Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-2349-1602
hasozen@yahoo.com

Zafer ÖZTEK, Prof. Dr.
Maltepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-9025-2129
zoztek@hotmail.com

Levent ÖZTÜRK, Prof. Dr.
TÜ Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-0182-3960
leventozturk@trakya.edu.tr

Recep ÖZTÜRK, Prof. Dr.
İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi
Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-2623-7212
rozturk@medipol.edu.tr

Şükrü ÖZTÜRK, Prof. Dr.
İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Tıbbi Genetik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-8809-7462
sozturk@istanbul.edu.tr

M. Hakan POYRAZOĞLU, Prof. Dr.
ERÜ Tıp Fakültesi Çocuk Romatolojisi Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-5142-8432
mhpoyraz@erciyes.edu.tr

Nuhan PURALI, Prof. Dr.
HÜ Tıp Fakültesi Biyofizik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-06604-2303
npurali@hacettepe.edu.tr

Mustafa SAMASTI, Prof. Dr.
İMÜ Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0002-3879-7196
msamasti@yahoo.com

Nihat SAPAN, Prof. Dr.
BUÜ Tıp Fakültesi Çocuk Alerjisi ve
İmmünoloji Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-7601-8392
nihatsapan@yahoo.com.tr

Ahmet Bilge SÖZEN, Prof. Dr.
İÜ İstanbul Tıp Fakültesi Kardiyoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-7324-2842
absozen@istanbul.edu.tr

Ayla Bayık TEMEL, Prof. Dr.
EÜ Hemşirelik Fakültesi
Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı (E)
Demiroğlu Bilim Üniversitesi
Florence Nightingale Hastanesi Hemşirelik Yüksekokulu
Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-8727-3279
ayla.bayik@gmail.com

Akın Savaş TOKLU, Prof. Dr.
İÜ İstanbul Tıp Fakültesi
Sualtı Hekimliği ve Hiperbarik Tıp Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-4900-8559
astoklu@istanbul.edu.tr

Seda TOPÇU, Doç. Dr.
AÜ Tıp Fakültesi Sosyal Pediatri Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-2047-5850
drsedatopcu@gmail.com

Ozan TURAMANLAR, Prof. Dr.
İKÇÜ Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-0785-483X
ozanturamanlar@hotmail.com

Hakkı ULUTAS, Prof. Dr.
İzmir Ekonomi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Medical Point Hastanesi Göğüs Cerrahisi Kliniği
ORCID: 0000-0001-9603-7323
drhakiulutas@yahoo.com

Yiğit UYANIKGİL, Prof. Dr.
EÜ Tıp Fakültesi
Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-4016-0522
yigit.uyanikgil@ege.edu.tr

Çağrı Zeybek ÜNSAL, Dr.

HÜ Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-7639-0429
cagri.zunsal@hacettepe.edu.tr

Emin ÜNÜVAR, Prof. Dr.

İÜ İstanbul Tıp Fakültesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0003-2685-6483
eunuvar64@gmail.com

Nevin YALMAN, Prof. Dr.

Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çocuk Hematolojisi ve Onkolojisi Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-8822-6615
yalman@istanbul.edu.tr

Murat YAYLA, Prof. Dr.

Acıbadem-Kadıköy-Kozyatağı-International Hastaneleri
Perinatoloji Konsültan Hekimi
ORCID: 0000-0002-3880-4704
murat.yayla@acibadem.com

İbrahim YILDIRIM, Prof. Dr.

İÜC Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Anabilim Dalı (E)
ORCID: 0000-0002-5770-5867
iy1442@gmail.com

Cuma YILDIRIM, Prof. Dr.

GAÜN Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-3504-8771
yildirimca412@gmail.com

Ebru YILMAZ, Dr. Öğr. Üyesi

Bezmialem Vakıf Üniversitesi
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-2172-2742
dr.ozcanebru@gmail.com

Mümtaz YILMAZ, Doç. Dr.

EÜ Tıp Fakültesi Nefroloji Bilim Dalı
ORCID: 0000-0002-8585-0770
mumtaz.yilmaz@ege.edu.tr

Servet YOLBAŞ, Doç. Dr.

İNÜ Tıp Fakültesi Romatoloji Bilim Dalı
ORCID: 0000-0001-8516-9769
servetyolbas@yahoo.com.tr

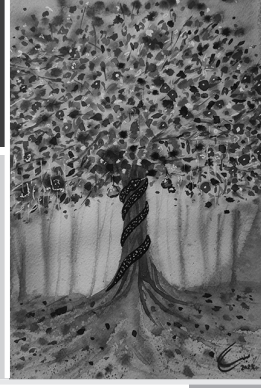
Kutsal YÖRÜKOĞLU, Prof. Dr.

DEÜ Tıp Fakültesi Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-4099-0905
kutsal.yorukoglu@deu.edu.tr

Türkan YURDUN, Prof. Dr.

Fenerbahçe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Farmasötik Toksikoloji Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-2554-1204
turkan.yurdun@fbu.edu.tr

TIP TARİHİNİ NİÇİN ÖĞRENMELİYİZ?

Tıp Tarihi ve Tarihle İlgilenmek Gerçekten Gerekli midir?

Prof. Dr. S. N. Cenk BÜYÜKÜNAL,
FRCS(hon) FEAPU FEAPS FTAPS FTAPU

Avustralya'nın efsanevi çocuk cerrahı Prof. Durhan Smith, 1997 yılında, *Pediatric Surgery International Dergisi*'nde "History of Hypospadias" isimli hipospadias cerrahisinin tarihsel gelişimini anlatan yazısını şu cümle ile bitirmişti: "Cerrahi teknikler içinde, geçmişte tanımlanmamış hiçbir yenilik yoktur."

Bu tanım gerçekten de çok doğrudur ve hipospadias cerrahisindeki önemli tekniklerin hemen tamamı özellikle 19. yy. içinde tanımlanmış bulunmaktadır. Üstelik, hipospadiasın uç türlerinde kullanılan bazı tedavi yöntemleri 15. yy.da Amasyalı Cerrah Şerafeddin Sabuncuoğlu tarafından resmedilmiş ve tanımlanmıştır. Hipospadyasta ilk lümeni olan sonda kullanımı onun verdiği bilgilerden öğrenilmiştir.

Cerrahi tarihçe bilgisinden yoksun pek çok bilim insanının bilerek veya bilmeyerek geçmişte tanımlanmış teknikleri bir buluş, bir yenilik gibi sunmaları sıklıkla gözlenen bir durum değil midir?

Bu görüşü genelleştirecek olursak, acaba "Albert Einstein'in rölativite teorisini yayımlamadan önce eğer bir patent bürosu arşivinde çalışmamış olsaydı, tüm yeni ve eski verileri tek elden gözlemlene şansı olmasaydı ya da Sir I Newton'un yazdıklarını okumasaydı bu önemli buluşunu rahatça yapabilir miydi?" diye düşünebiliriz.

Alman mühendisler ve özellikle Werner von Brown, Jules Verne'nin *Aya Seyahat* isimli romanından habersiz olsaydı, Apollo Projesi'ndeki Satürn roketi gerçeğine inanabilir ve tasarımını yapabilir miydi?

Jenner çiçek aşısını, Pasteur kuduz aşısını geliştirirken kendilerinden önce yapılmış benzer çalışmaları okumasalar acaba bu başarıya erişebilirler miydi?

Henry Glassie'nin "önemli" sözcüğü önemli ve yol göstericidir: "Tarih sadece bir geçmiş olarak anlaşılmamalıdır. Ama, modern ve çağdaş bir gezginin, belirli bir konuda yapacağı araştırmalar için geçmişten günümüze gelen önemli bir harita olarak algılanmalıdır."

Biz hekimler tıp tarihine önem vermeliyiz. Bunu;

- Yüzyıllar önce bulunmuş teknik ve yöntemleri hiçbir araştırma yapmaksızın sahiplenmemek,

- Günümüze ve geçmişe ait değerli bilgileri torunlarımız ve gelecek nesillere aktarabilmek,

- İlkel koşullarda bile pek çok tedavi yöntemlerini, cerrahi teknikleri akıl etmiş eski büyük ustaların haklarını verebilmek, harcanan emekleri takdir edebilmek için yapmalıyız.

Tıp Tarihini Neden ve Nasıl Öğrenmeliyiz?

Prof. Dr. Rauf Taner DİVRİK

Genel anlamda tarih; geçmişte belli bir zamanda, belli bir yerde ve belli kişiler tarafından yaşanmış olayları, yazılı kaynaklara dayandırarak sebep ve sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bilim dalıdır.

Tarih her zaman şimdiki zamanda yazılır ama daima gelecek zamanda okunur. Kâinattaki canlı cansız tüm varlıklar zamana, coğrafyaya, mevsime, yaşanan olaylara bir tepki verir ve tarihsel dönüşüme uyum sağlar.

Bir makalede tarih şu şekilde ifade edilmiştir; "Tarih, insanın ve kâinatın geçmiştir." Aslında tarih geçmiş değildir, geçmişten elde edilen bilgi ve tecrübeler neticesinde gelecek için bir rehberdir, yol göstericidir, hatalardan ders çıkarıcıdır.

Tıp tarihi de bu bağlamda "yazının icadından günümüze dek, canlıların sağlığı ve hastalıkları ile ilgili olayları neden-sonuç açısından incelemeyi ve geçmişi analiz edip geleceği de öngörebilme becerisini kazanmayı amaçlayan bir bilim dalı"dır.

Aslında makalenin birinci konusu ve sorusu olan "Tıp Tarihini Neden Öğrenmeliyiz?"'in cevabı da tanımının içindedir. Yaşanmışlıklardan ders almak, kanıtlanmış doğruları öğrenmek ve uygulamak, yapılmış ve yaşanmış hatalara tekrar düşmemek, doğru ve yarım kalmış işleri tamamlamak. Bunları öğrenip yaparken de en önemlisi gelecek nesillere aktarmaktır.

Konumuzun ikinci bölümü de "Nasıl Öğrenmeliyiz?" Bilim adamı olmak, öncelikle araştırmaktan, okumaktan, sorgulamaktan ve verileri analiz etmekten geçer.

Konuyla ilgili çok makale okumalıyız, çok araştırmalıyız, farklı görüşleri ve farklı makaleleri karşılaştırmalıyız ve bilgi havuzumuza doldurduğumuz her damla bilginin doğruluğunu ve tutarlılığını bilimsel platformda güvenilir kaynaklar ve sağlam referanslar eşliğinde ve ön yargısız ispat etmeliyiz.

Neden Tarih Yazıyoruz?

Prof. Dr. Emre DÖLEN

Bir bilim dalının veya mesleğin gelişiminin tarihini bilmek o bilim dalı veya meslekle uğraşanlara geçmişten geleceğe doğru bir bakış açısı sağlar. Bu bakımdan geçmiş bilmek bugün bulunulan yeri değerlendirebilmek için önem kazanmaktadır. Ünlü İngiliz fizikçi Bernal, bilimin gelişimi ve bilim tarihi konusunda aşağıdaki benzetmeyi yapmaktadır: “Bilimi çok büyük bir hızla akan bir ırmak olarak düşünelim. Bu durumda bizler bugün için olsa olsa ırmağın bizim görüş alanımız içindeki akış yönünü bilebiliriz ve ileride ne yönde akacağı konusunda bazı tahminler yürütebiliriz. Gelecekte ne olacağını bilmiyoruz ama tüm olasılıklara karşı hazırlıklı olmamız gerektiğinin bilincindeyiz.” Bu nedenle tüm bilim insanlarının mesleklerinin geçmişini bilmesi ve tüm bilim alanlarındaki eğitimde genel olarak bilimin ve özel olarak alanın geçmişinin öğretilmesi önem taşımaktadır.

Neden Tıp Tarihi?

Prof. Dr. İrfan ESENKAYA

Tarih ilgili konudaki süreci, geçmişi ve gelişimi kapsamaktadır. Geçmiş nasıl bugün için “önceki/eski dönem” olarak kabul ediyorsak, gelecek de bugünleri aynı şekilde görecektir. Onun için geleceğe güzel izler bırakmalıyız.

Her alanda olduğu gibi ortopedi ve travmatoloji alanında da geçmişi bilmek ve tarihçeye hakim olabilmek, günümüzdeki uygulamaları ve konuda emeği geçenleri anlamamıza yardımcı olacağı gibi gelecek planlarımıza da ışık tutacak, yol gösterecektir. Geçmişte yapılanları, “o günün şartlarında” başlığı altında değerlendirmek önemlidir. Bugün geldiğimiz noktada ise, en üst düzey ve kabul gören uygulamaların da “altın

standart” şeklinde değil de “bugünün şartlarında/imkânlarında” başlığı altında değerlendirmek daha uygun olacaktır.

Teknoloji alanındaki gelişmeler, her alanda olduğu gibi tıp alanında da ufukları genişletmektedir. Ortopedi ve travmatoloji bilim alanında da, teknoloji ve endüstri sayesinde kullanılan malzemelerin dayanıklılık ve dirençleri artırılmış, pek çok implant tasarlanarak geliştirilmiş, bilgisayar yazılımları ve yapay zekâ uygulamalarının da dâhil edilmesiyle hayal bile edemeyeceğimiz teknikler ortaya çıkmıştır. Robotik kol yardımcı cerrahi uygulamaları buna örnek gösterebiliriz. Her düzeydeki eğitimde (asistan, uzman, hasta vb.); oto-stereoskopik ekranların, sanal gerçeklik (*virtual reality*, VR), genişletilmiş gerçeklik (*extended reality*, XR), artırılmış gerçeklik (*augmented reality*, AR), artırılmış sanallık (*augmented virtuality*, AV) uygulamaya girmesiyle uzay filmlerinde gördüğümüz uygulamalar günlük yaşamda uygulanabilir olmuş ve günümüz, gelecek için şimdiden “geçmiş/önceki dönem” konumuna girmiştir.

Şimdilik karar verme mekanizması hekimleri kontrolü altında olsa da, ChatGPT dâhil benzeri uygulamaların hekimi tembelleğe itebileceğini ve bazı konularda “nasırlaşma” olabileceğini göz önünde bulundurmak gerekiyor. Ne hayal ediyorsak onun gerçekleşebileceği bir gelecekte yazılacak “tarihçe” de yer alabilmemiz için kendi alanlarımızda katkılarımızı sürdürmeye devam etmeliyiz.

Tıp Tarihini Neden Bilmeliyiz? Nasıl Öğrenmeliyiz?

Prof. Dr. Ayfer Gür GÜVEN

Tarih yazının icadı ile başlıyor. Bundan önce de hastalık-sağlık konularında birçok aşamalar mutlaka olmuştur. Acaba neler olmuştur? Merak etmek gerekmez mi? Stetoskobu, enjektörü elinize aldığınızda, hastanızın hayatını kurtaracak resüsitasyonu yaparken bir antibiyotiği reçetenize yazarken hiç düşündünüz mü? Acaba nasıl ve kimler tarafından oluşturuldu? O zaman diyebiliriz ki “Neden bilmeliyiz?”in ilk cevabı öncelikle “Merak et kardeşim.”dir. Yani merak etmezsen tarih öğrenemezsin.

Ülkemizde ilk üniversite (Dar’ül Fünun), ilk tıp fakültesi (Mekteb’i Tıbbiye’yi Şahane) ne zaman, kimler tarafından, ne zaman-nasıl kuruldu? 1933 üniversite devrimini ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk neden, nasıl, kimlerle gerçekleştirdi? İstanbul, Ankara, İzmir ve diğer illerde tıp fakülteleri kimler tarafından oluşturuldu-geliştirildi? Meraktan öte, bu bilgilere ulaşmak; bu ülkenin bir bireyi olarak, aidiyet duygusu olan her Türk hekimi için bence bir millî görevdir!

Bir çocuk hekimi olarak, çocuklara ayrı bir bakış açısı gerektiği, kadın-doğum ve iç hastalıkları hekimlerinin verdiğiinden daha fazla değer ve önem verilmesi, daha farklı yaklaşımların gerektiğini düşünen tarihteki o güzel insanları bilmek gerekmez

mi? Ülkemizdeki ilk çocuk hekimlerini, ilk çocuk hastanelerini, ilk çocuk kliniklerini kuranların, çocuk enfeksiyonlarına ayrı bir önem verenlerin nasıl mücadeleler verdiğini öğrenmek; günlük meslek yaşamımızda, yaptığımız görevin heyecanını –değerini- hissetmemize katkıda bulunmaz mı? Elimizdeki, okuduğumuz Türkçe pediatri kitaplarını kimlerin yazdığını bilmemiz, bizlere ayrı bir güç vermez mi?

Çocuk nefrolojisinin ülkemizdeki öncülerini, çağdaş bilgilere dünya çapında, aynı yıllarda ulaşmış ülkelere döndüklerinde uygulamayı başardıklarını, Avrupa çapında en iyi eğitimi verdiklerini, kendi alanlarındaki uluslararası derneklerde görev aldıklarını, hatta başkanlık yaptıklarını bilmek-öğrenmek meraktan, görevden öte; her hekimin kendi branşında-kendisini daha ileriye, daha iyiye götürmesi için çok önemli bir kişisel motivasyondur.

Bir hekim olarak gerek eğitim hayatımızda öğrendiklerimiz gerek günlük meslek yaşamımızda uyguladıklarımız tarihte birçok mücadelelerle, yoğun çalışmalarla elde edilmiştir. Sadece tıpta Nobel Ödülü alanların hayatını ve başardığı işleri okumak bile bizlere örnek olmalı, bizlerin de “Başka neler yapılabilir?” heyecanını duymamızı sağlayacaktır.

Aziz Sancar’ın hayatını okumak istemez misiniz?

Günlük meslek uygulamalarımızda her yaptığımız, en önemsiz gördüğünüzden en karmaşık-mükemmel yaklaşımlara kadar her hizmet yoğun çalışmalarla elde edilmiştir. Bunların değerini bilmek, değerlilik ve de yaptığımız işin de çok değerli olduğunu hissetmektir. Kendimize, mesleğimize saygı duymamızı sağlar.

Ülkemizde bu söylediklerimi merak eden, bir sonraki nesillerin öğrenmesi için çaba gösteren kitaplar yazan-yazılmasını sağlayan meslektaşlarımızın olması; takdir edilmesi, alkışlanması gereken çok önemli bir görevdir ve yerine getirildiğini görmemiz de büyük bir mutluluktur.

Son söz olarak, “Tıp tarihini neden bilmeliyiz, neden öğrenmeliyiz?”in yanıtı bu söylediklerimden çok fazladır. Ancak “Nasıl öğrenmeliyiz?”in cevabı çok kolaydır: okuyarak, daha çok okuyarak, devamlı okuyarak, okumaya da yaşamımızda zaman ayırmasını öğrenerek.

Neden Tıp Tarihi?

Prof. Dr. Hüsrev HATEMİ
İÜC Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Endokrinoloji Bilim Dalı (E)

Tıp bilimi sadece insan sağlığını konu edinmiş bir teknoloji gibi görülemez. Başlıca konusu insan olan bir bilim, doğal olarak kültür ve medeniyet tarihçilerinin ilgilendiği bir konu olmuştur. Eski Mısır, Hindistan ve Çin tıbbi tedavi ve şifa verme yanında mistik bilgiler ve uygulamalar da içermekteydi. Bergama’daki Askleon da Hippokratik

tıp değil telkine dayanan bir tedavi yöntemi uygulamaktaydı. MÖ 5. yüzyılda Hipokrat gözlem, muayene ve anamnez alma yöntemlerinin temellerini attı. Galenos da farmakoloji ve Eczacılığın başlatıcısı değilse de yön vericisi oldu. İslam tıbbı Grekçeden yapılan çevirilerle başladı. İbni Sina ve Razi'yi yetiştirdi. Yunus Emre bilginin ilk basamağının “kendini bilmek” olduğunu söyler. Bu söz Delf kâhinlerinden Sokrat'a, Sokrat'tan dünyaya yayılan bir bilgeliktir. Tıp biliminin kendini tanıması tıp tarihi okumakla olur. Önceleri anekdotlarla yetinen Osmanlı hekimleri Tanzimat Dönemi'nden sonra Tıp tarihi ile ilgilenmeye başlamış; günümüzde tıp tarihine duyulan ilgi, memnuniyet verici bir duruma gelmiştir.

Tıp Tarihinden Ne Anlıyorum?

Prof. Dr. Mehmet MELLİ

Her şeyden önce tıp tarihine ilgi duyan kişilerin genel tarihe meraklı olduğunu düşünüyorum. Bu husus benim için geçerli. Ortaokul yıllarımdan gelen sadece “tarih” derslerine değil, genel olarak tarihe merakım bulunmaktaydı. Bu ilgi tıp eğitimimi ve uzmanlık eğitimimi aldığım ve daha sonra akademik yaşantıma devam ettiğim Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde kendi branşım olan farmakoloji tarihine olan ilgimle devam etti. Öğretim üyeliğim sırasında öğrencilerime “antibiyotikler” konusunu anlatıyordum. Dersin başlangıcında Pasteur ile Alexander Fleming'in bu konudaki orijinal gözlemlerini öğrencilere aktararak derse başladım. Bilim tarihine ilgi duymak, o kişiye ne getirir? Kişisel olarak başlangıçta kişinin bir ilgi alanı, zevk aldığı bir uğraş olarak düşünülebilir. Bu husus sadece tıp tarihi için değil, genel olarak kişilerin hangi alanda olursa olsun ilgi duydukları konular için geçerlidir. Belli bir bilgi birikimine ulaştıktan sonra ise kendi branşıyla ilgili olarak tarihten (geçmişten) aldığı bilgileri özümleyerek sorunlar üzerinde kafa yormak, geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunmak ve bunu sadece bir “entelektüel” çaba olarak değil, branşının sorunlarının çözümüyle, geleceğe yönelik açılımlarla ilgili gerek sivil toplum örgütlerinde (uzmanlık dernekleri, Türk Tabipleri Birliği vb.) ve gerek kamuda (üniversite, Sağlık Bakanlığı, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Sosyal Güvenlik Kurumu vb.) ve gerekse özel sektörde (kendi alanıyla ilgili olarak Türk ilaç sanayisinin çeşitli kuruluşları) işbirliğinde bulunmak ve bu çalışmalara katkıda bulunmaktır.

Diş Hekimliği Tarihini Bilmemizin Önemi

Prof. Dr. Aykut MISIRLIGİL

Tarihi belgelere baktığımızda ilk çağlardan beri diş hekimliği iç içe olduğu genel tıpla birlikte gelişme göstermiştir. Uzun yıllar diş hekimliği tarihi tıp tarihi içinde bir bölüm olarak ele alınmıştır. Başlangıcından günümüze kadar geçen yıllar içinde tıpla birlikte diş hekimliği alanında da büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gelişmelerin sonucu 18. yüzyılda cerrahi bir sanat alanı olan diş hekimliği ayrı bir bilim dalı olmuş ve 19. yüzyılda çağdaş diş hekimliği eğitimi ve öğretimine geçilmiştir. Diş hekimliğinde büyük teknik ve teknolojik gelişimin yaşama geçmesi 20. yüzyılda olmuştur. Diş hekimleri ve diş hekimliği öğrencilerinin bugünü kavramaları ancak tarihi bilmeleri ile mümkündür. İnsanı konu alan bütün bilim dallarının tarihle ilişkisi vardır. İngiliz filozof Robin George Collingwood, “Tarihin değeri, bize insanın ne yaptığını, böylece insanın ne olduğunu öğretmesidir.” der.

Diş hekimliği tarihinin bilinmesi, diğer bilim dallarında olduğu gibi neden sonuç ilişkisinin anlaşılmasını ve geçmişle günümüzü karşılaştırarak daha geniş bir vizyonla geleceğe bakmayı ve çeşitli olaylar arasında ilişki kurup mantık yürüterek daha başarılı işler yapma yeteneğini kazandıracaktır.

Tıp dalları tarihini yeni nesillere aktarmak amacı ile yazılmış olan bu kitabın bir bölümünde okurlara “diş hekimliği tarihi”nde geçmişten günümüze tarihî gelişmeler aktarılmıştır. Gençlerimizin ecdatlarını tanımalarının onlara daha büyük işler yapmalarında yol gösterici olacağı ve umut vereceği düşüncesindeyim. Cumhuriyetimizin 100. yılını bu eserle kutlayarak Ata’mıza şükranlarımızı iletebilme gururunu yaşıyoruz.

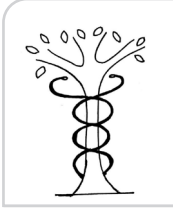

Neden Tıp Tarihi?

Prof. Dr. Sait NADERİ

Yaşamın gelgitlerinde pek çok yaşanan, yaşanmaya alınan ve alınmayan karar hayatımızı etkiler. Bu duruma sonradan bakıldığında “Ya şöyle olsaydı?” dediğimiz birçok durum var. Tarih birçok benzeri durumdan oluşmaktadır. Bu nedenle herhangi bir gelişmenin bugününü görmek için dününü bilmek gerekir. Tıp tarihi de genel tarihin bir disiplini olarak benzer gelişme süreçlerinden geçer, karşılaştırmalı ve translasyonel tarih burada da geçerlidir. En nihayetinde bugünü anlamanın kılavuzu, dünü bilmekten geçer. Bu açıdan bakıldığında her hekim tıp tarihini belirli ölçülerde bilmelidir. Bu bi-

linçle süreçlere bakıldığında, aynı hatalar tekrar ve tekrar yaşanmamış olur. Öte yandan tarih bilincinin olmadığı toplumlarda, tarih öğrenilmesi oldukça zordur ve tarihe ilgi duyanlar tarihi öğrenir. Bu durumda, tıp fakültelerinde tarih öncelikle olgu sunumları şeklinde, her derste verilmeli, burada atılan nüveler ayrıca tüm derslerde yeşertilmelidir. Bu süreç zorunlu tıp tarihi dersi ile tamamlanmalıdır. Bu derslerdeki ilgi için eskisi gibi monolog ile geçen derslerden ziyade, yeni eğitim araçları kullanılmalıdır. Derslerde olaylar diyagramlar, videolar ve öykülerle desteklenerek, ilgi artırılmalıdır.

Neden Tıp Tarihi?

Prof. Dr. Zafer ÖZTEK

Tıp son derece dinamik bir bilimdir. Bundan yüzyıl önce kim antibiyotikleri hayal edebilirdi? Seksen yıl önce kim ultrasonun, tomografinin, MR'ın bir gün meslek yaşamımızın vazgeçilemez bir parçası olacağını öngörebilirdi? Elli yıl önce AIDS denen hastalığı duymamıştık? Bundan yirmi yıl önce m-RNA aşılarını bilmezdik. Tıp o kadar hızlı geliyor ve değişiyor ki, dün bildiklerimizin bir kısmı artık geçerli değil, bugün bildiklerimizin bazıları gelecekte önemini yitirecek. Günümüzde neredeyse her gün yeni bir gelişmeye tanık oluyoruz.

Bilime yapılan her katkı, duvara konulan bir tuğla gibi onu büyütüyor ve geliştiriyor; bilimler, adları bilinen ve bilinmeyen birçok kişinin yaptığı katkılarla oluşuyor. Bilim alanlarındaki baş döndürücü gelişmelerde sayılamayacak kadar çok kişinin tuğlası ve emeği var. Bu tuğlaların her biri birer altın değerinde. Onlar olmasaydı, tıp ve sağlık bilimleri bugünkü düzeyine erişemezdi.

Bilimsel çalışma yapanlar, bulduklarını açıklar ya da yayımlarlar, bulgularını başkaları ile paylaşırlar. Böylece, bilimsel gelişmelerde süreklilik ve hızlilik sağlanır. Çünkü her bir buluş önceki buluşların devamıdır. Bilim insanının açıklayacağı bulgular başkalarının araştırmalarına zemin oluşturur. Bu zemin başkalarından esirgenemez; bilimin temel ilkelerinden birisi budur. Yani, gelecek geçmişin üzerinde gelişir. Geçmiş bilmeden geleceği oluşturamayız. Başta hekimler olmak üzere bütün sağlık çalışanları bilimsel gelişmeleri izlemek zorundadır; hangi tıbbi yeniliklerin ortaya çıktığını, hangi uygulamaların gündem dışı kaldığını bilmek durumundadır. Bunu sağlamanın yolu “sürekli eğitim” yaklaşımıdır. Çünkü tıp eğitimi, fakültenin ilk günü başlar, yaşamın sonuna kadar sürer. Hekimlik yaşam boyu eğitim demektir.

Kısacası, geçmişi bil, günümüzdeki uygulamaları bil, geleceği hazırla. Bilimin duvarına bir tuğla da sen koy.

Tıp Tarihi Tıbbın Kendisi

Prof. Dr. Levent ÖZTÜRK

“The dogmas of the quite past, are inadequate to the stormy present. The occasion is piled high with difficulty, and we must rise –with the occasion. As our case is new, so we must think anew, and act anew.”

Abraham Lincoln, 1862

Tarih, geçmişi bilmek ve geçmişle ilgili çalışmaktır. Kim olduğumuzu ve nereden geldiğimizi anlamak, öyküsünü bilmekle mümkündür. Tıbbın ne olduğunu tıp dallarının nasıl geliştiğini ancak tarihini okumakla anlayabiliriz. Abraham Lincoln yukarıda alıntılanan konuşmasında “Sakin geçmişin dogmaları fırtınalı günümüz için yeterli değil.” derken bir yandan değişimi vurguluyor diğer yandan bu değişimle gelen yeni ve koşulları güç ortamın üstesinden gelmek için eski ile ilgisi olmayan biçimde tamamen yeni düşünce ve eylemlere ihtiyaç olduğunu söylüyor. Tıp tarihi, tam da bu bakımdan okuyucuya temelde iki fırsat sunar: eskinin dogmalarını/şarlatanlarını tanımak ve günümüzün fırtınalı gerçekleri ile mücadele ederken yine eskinin kahramanlarından ve onların başarılarından ilham ve cesaret almak.

Tıp ortamındaki değişimin izini “hastalık” kavramındaki değişim üzerinden sürebiliriz. Milattan önce 7. yüzyıla ait bir öykü anlatalım. Şimdiki Yunanistan sınırları içinde kalan Sparta şehrinde korkunç bir veba salgını ile birlikte insanlar ölmeye başlar. Dönemin yöneticileri çare olarak müzisyen Thaletas’ı göreve çağırır. Girit Adası’ndan Sparta’ya gelen Thaletas, salgının hızını kesmek için tanrıları öven müzik eserlerini ve şiirleri söylemeye başlar. O dönemde hastalıkların öfkeli tanrılar tarafından verilen cezalar olduğuna inanılmaktadır. Tabii ki tedavi girişimleri de kızgın tanrıları memnun etmek ve hastalığı geri almasını sağlamak için Thaletas’ın yaptığı gibi eylemleri kapsamaktadır. Adaklar adamak, şölenler düzenlemek, tanrıları överek pişmanlığı dile getirmek ve sağlığa kavuşmak. Zaman geçer ve bu kez tarihin bir döneminde insan bedeni içine giren kötü ruhların hastalık etkeni olduğu düşünülür. Şaman ritüelleri böyle ortaya çıkar. Davulunu çalarak vect hâline geçen şaman, ara dünyada bedene giren kötü ruhla buluşur, konuşur ve onu (korkutarak ya da kandırarak) girdiği bedenden çıkmaya ikna eder. Hatta bu çıkışı kolaylaştırmak için bazı toplumlarda trepanasyon denilen bir işlemle kafatasına delikler açılır. Kısaca, hastalığın nedeni insan bedeni dışında aranır.

İlk kez Galenik humorizm ile insan bedenine dönüldü ve hastalıkların, insan bedenini oluşturan dört sıvı (kan, balgam, sarı safra, kara safra) arasındaki dengesizlikten kaynaklandığı düşünüldü. Bu kez dönemin tedavi girişimleri bu dört sıvı arasındaki dengeyi yeniden kurma amacına yönelik gerçekleşti. Terletme, lavman, kusturma ya da hacamat gibi tedavi yaklaşımları bu dönemde ortaya çıktı. Bu bakış açısı 1800’lü yıllara kadar tıbbın temelini oluşturdu. Mikroskopun icat edilmesi, geliştirilmesi, hücrelerin varlığının anlaşılması ve hücre teorisinin kurulması ile bambaşka bir hastalık kavramı

da ortaya çıktı: *homeostasis*. Claude Bernard bu kavramı tanımlarken “Özgür ve bağımsız bir yaşam, iç ortam koşullarını sabit tutmakla mümkündür.” diyordu. Tıbbın gündemine hücre ve onu çevreleyen hücre dışı sıvısının koşullarını yaşamla bağdaştır sınırlar içinde korumak fikri yerleşti. Bugün uyguladığımız çoğu tedavinin temelinde de bu düşünce yatmaktadır. Çünkü hastalık, homeostasisin bozulması olarak değerlendirilmektedir.

Basitçe hastalık kavramının tarihsel izini sürmek bin yıl önce kullanılan tedavi yöntemlerinin bir kısmının günümüzde niçin geçerliliğini yitirdiğini de anlamamızı sağlar. Bugün tıp içinde var olan birikim, insanlığın en az 5.000 yıllık sağlık bilgisi mirasını oluşturmaktadır. Zaman içinde işe yaramayanlar bırakılmış fakat geçerliliğini kaybetmemiş olanlar korunmuştur. Özetle, tıbbın öyküsü ve hekimlik mesleğinin tarihi bu farkındalığı oluşturmak açısından kritik öneme sahiptir.

Tıp Tarihi Neden Önemli?

Prof. Dr. Ozan TURAMANLAR

İnsanı sağlık yönünden anlama biçimi olan tıp; bilimin, sanatın ve etik değerlerin bir sentezi olarak oldukça geniş kapsamlı bir bilim dalıdır. Bir tıp öğrencisi, tıbbın sentezini oluşturan bilimi, sanatı ve mesleğin etik değerlerini, eğitim süreci içerisindeki müfredattan, sosyal ve kültürel programlardan ve öğretmen-öğrenci, öğretmen-hasta ile olan iletişimleriyle hekim büyüklerinden öğrenebilir. Sadece öğrenmek, bilmek ve anlamak için yeterli midir? Hekimliğin babası sayılan Hippokrates’in bir sözü, bunun yetmeyeceğini bildirir niteliktedir: “Bir hekim aynı zamanda filozof olursa ilahlar seviyesine yükselir.”

Meslek hayatında geçirdiği her an, bilgi birikimini arttıracak bir fikir, bir olay ve bir vaka ile karşılaşabileceği için, bir hekimin öğrenciliği bitmez. Bu yüzdendir ki her hekim, her an kendi tarihsel birikimini oluşturmakta, yenilemekte ve geliştirmektedir. Aynı şekilde, binlerce yıldan bu yana süzülerek gelen tıbbi bilgi akışı olarak ifade edebileceğimiz tıbbın tarihi de hekimlik öğretisini sıfır noktasından alır ve tıbbın ilerlemesine ivme kazandırır. Hekimliğin geçmişini yok sayan bir hekim, onu her gün yeniden öğrenmek zorunda kalmaz mıydı? “Geçmişini bilmeyen, geleceğini de bilemez.” sözü boşuna söylenmemiştir. Geçmiş ile günümüz arasında köprü kurulursa ancak, günümüz tıbbını doğru bir şekilde idrak eder ve problemlerine doğru ve akılcı bir şekilde çözüm bulmak mümkün olur. Tarihte yer edinmiş bilim insanların hayatları, fikirleri ve metotları, genç hekimlere ve gelecek kuşaklara ışık tutar, gidecekleri yolu aydınlatır, azim ve kararlılıkla çalıştığında kendisinin de bir gün hatırlanacağını bilir.

Günümüzde tıp tarihi bilgilerine birçok kanaldan ulaşmak mümkündür. Bunlar arasında birçok değerli yazar ve editörün katkılarıyla hazırlanmış olan kitaplar, akademik

dergilerde yayımlanmış makaleler, görsel, işitsel ve yazılı iletişim araçları, bilimsel kongre, sempozyum ve seminerler ile bilim insanlarının biyografileri sayılabilir. Edindiği bu bilgileri sentezleyen ve içselleştiren bir doktorun, hekimlik yolunda daha emin adımlarla yürüyeceği tartışmasız bir gerçektir. Kierkegaard'ın şu cümlesi ile sözün özünü ulaşabiliriz: "Hayat ileriye bakarak yaşanır, geriye bakarak anlaşılır."

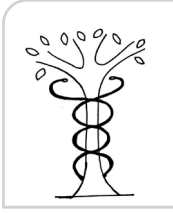

Bilim Tarihi Penceresinden Bakış: Histoloji ve Embriyoloji

Prof. Dr. Yiğit UYANIKGİL

Bilim, eski çağlardan günümüze dek uzanan doğaya ilişkin gerçekleri arama çabasıdır. Dünyadaki olayların gözlemlenmesi ve açıklanmasını sağlayan bilim, bilim insanları tarafından yapılan deneysel, kuramsal ve pratik bilginin bütünüdür. Tarih bilimi ise yüzyıllardır insanların ve toplumların neler yaptıkları, nasıl davrandıkları hakkında bilgiler sunan, geçmiş aracılığı ile günümüze hatta geleceğimize ışık tutan bir bilgi deposudur. Bilimler arası bir disiplin olan bilim tarihi, bilim tarihçileri tarafından kullanılan yöntemleri inceler yani bilimsel teoriler ve düşüncelerin gelişmesinin tarihidir. Alexandre Koyre, "Gerçek bilim tarihi, aklın gerçeğe ulaşması sürecidir." derken bilim tarihinin bu temel özelliğine dikkat çekmektedir.

Histoloji ve embriyoloji disiplinine bilim tarihi penceresinden bakılacak olursa, bu disiplin için çaba gösteren bilim insanlarının yaşadıkları dönemde karşılaştıkları sorunları ve zor şartlar içinde geliştirdikleri teknikler ile dokuları görünür hâle getirme çabalarını anlayabilmemiz oldukça güçtür. Dönemin zor şartlarına rağmen çarpıcı örneklerden biri olan, embriyolojinin babası kabul edilen Aristoteles'in civciv ve çeşitli hayvanların embriyonal gelişimlerini inceleyerek embriyoloji alanında ilk bilimsel çalışmaları yapması oldukça heyecan vericidir. Bu disiplin bağlamında Türkiye'de öncü isimlerden olan hatta histoloji-embriyoloji biliminin Türkiye'deki kurucusu olan Tefik Receb Örensoy'un hayatı bu disiplin ile ilgilenen bilim insanları için ilham kaynağı olabilecek niteliktedir. Histoloji ve embriyoloji disiplininin çok kıymetli hocalarından ve Türkiye'de profesör unvanı alan ilk kadın hekim olan, ayrıca Mustafa Kemal Atatürk'ü ölümünden 15 yıl sonra onu gören ve ona dokunan tek kişi bir histolog olan Kamile Şevki Mutlu'nun hikâyesi de oldukça ilham vericidir. Bilim tarihinin, hayatlarını bilime adanmış, yaşadıkları zorluklara rağmen çeşitli alanlarda öncü olacak nitelikte araştırmalar yapmış kıymetli hocalarımızın o dönemki çalışma prensiplerini bilmemizi sağlaması ve günümüze hatta geleceğimize yön verecek şekilde bilim insanlarının yolunu aydınlatıyor olması oldukça önemlidir. Genç bilim insanlarına ilgi duydukları ve nitelikli işler çıkarabileceklerine inandıkları bilim disiplininin tarihini öğrenmelerini öneririm. Çünkü Mustafa Kemal Atatürk'ün de dediği gibi "Bir milletin ne yapabildiğini göstermek için tarih en güvenilir rehberdir."

Tıp Tarihini Öğrenmek Neden Önemli?

Doç. Dr. Ali AKTAŞ

Tıp tarihi insanların tedavilerinde ilk kez kullanılan tedavi metotları ve ilaçların keşfi ile doludur. Bunun yanı sıra, küresel çaptaki hastalıklarda, yani salgınlarda neler yapıldığı ve nasıl sonuçlar alındığı da tıp tarihi ile öğrenilebilir. Hastalıkları tedavi etmeye yönelik ilk girişimlerden günümüzün mükemmel olarak değerlendirebileceği tıbbi bakıma giden yolda pek çok yanlış adımlar ve felaketler bulunmaktadır. Bununla beraber, Banting ve Best'in insülini nasıl keşfettiğinin gerçekten büyüleyici hikâyesi gibi parlak fikirler ve tesadüfi bulgularla da doludur.

Tıp hem bir sanat ve hem de bir bilim olarak adlandırılmaktadır. Ancak son birkaç dekada bilime o kadar ağırlık verildi ki, sanatın bir kısmı âdeta yitirildi. Mesela, derin ven trombozunu artık dopler ultrasonografi o kadar iyi gösteriyor ki birçok hekim fizik muayenenin bir parçası olan Homans testini ihmal ediveriyor.

Tıp tarihini bilmekle geçmişteki salgınları daha iyi anlayabilir ve günümüzdeki ya da gelecekteki salgınlarda, geçmişte yapılan hatalara düşme riskini azaltabiliriz. Pandemi düzeyindeki salgınlar genelde çok uzun zaman aralıklarında ortaya çıktığından bazı kıymetli bilgiler unutulmaya yüz tutabilir. İşte tam da bu yüzden tıp tarihini iyice öğrenmek durumundayız. Ayrıca bazı kıymetli bilgileri tıp tarihinden değil de tecrübe ederek yeniden öğrenmek hem zor hem de pahalıya mal olabilecek bir serüven olabilir.

Hastalıkların ve kullanılan tedavilerin tarihsel sürecini bilmek de kritik öneme sahiptir. Mesela, piyasaya anti-depresan olarak çıkan talidomid, antiemetik özellikleri nedeniyle hamile kadınlar arasında dünya çapında büyük bir popülerlik kazanmıştı. Teratojen olduğunun gösterilmesiyle kullanımı duran ve âdeta unutulmuş talidomid, birkaç dekad sonra çeşitli inflamatuvar ve malign hastalıkların tedavisinde yeni ve oldukça etkili bir ajan olarak ortaya çıktı. Günümüzde hematolojik maligniteler, özellikle multipl myelom tedavisinde yeri doldurulamaz olarak gözüken talidomidin bu hikâyesi tıp tarihini önemseyen kişiler tarafından değerlendirilebilir. Belki de yeniden yükselişinin ve yaygın kullanımının altında bu araştırmacılar rol oynamış olabilirler.

Tıbbi bilginin kaybolmaması için de tıp tarihini bilmek önem arz etmektedir. Eski tedavi metotları onları uygulayan hekimler tarafından yeni nesillere tam aktarılamayabilir. Öte yandan, gelişen tedavi imkânları, eski yöntemlerin daha az kullanılması ve unutulması sonucunu doğurabilir. Hâlbuki, tıp tarihine aşina bir hekim, zorlu koşullarda, yeni yöntemlerle tedavi imkânı kalmadığında eski defterleri karıştırıp geçmişte kullanılmış ve başarılı olmuş tedavileri yeniden uygulamaya koyabilir. Örnek verecek olursak 1897 yılında keşfedilen asetil-salisilik asit (aspirin) analjezik, antipiretik ve anti-inflamatuvar olarak kullanılmakta idi. Fakat daha sonraki araştırmalar kalp damar hastalıklarının tedavisinde ve hatta kolon kanserini önlemede aspirinin önemli rolü olduğunu ortaya koymuştur.

Özetle, tıp aslında tamamlanmamış veya hâlâ tadilatı devam eden bir bina gibidir. Farklı ustalarca yapılan bu binanın bazı bölümleri zaman içinde değişime uğramaktadır. Her ne kadar binadaki değişimler genellikle daha mükemmele doğru olsa da, bazen sonrada fark edilen aksaklıklara da yol açabilmektedir. Tıp tarihini bilmek, âdetâ bir binanın geçmişini bilmek gibi, aksaklıkların sebeplerini bilmemizi kolaylaştıracaktır.

Tıp Tarihinin ve Tıp Tarihi Eğitiminin Önemi Nedir?

Dr. Öğr. Üyesi Maide BARIŞ

Tıp tarihi, en genel manada, tarih disiplinin bir alt dalı olarak modern tıp biliminin ortaya çıkışını ve modern şekli ile var olmadan önce geçirdiği safhaları ele almaktadır. Müstakil bir disiplin olarak tıp tarihinin gelişimine bakıldığında, 20. yüzyılın başlarına dek, “üsttekileri” konu edindiği görülecektir. Modern tıp tarihi “beyaz gömlekli büyük adamlar”ın, yani hekimlerin başarılarının tarihi olarak algılanan ve bu dar çerçevede ele alınan, genellikle tarihe ilgi duyan hekimlerin boş zamanlarında yürüttükleri bir aktiviteden öte bir çalışma değildi. Nitekim, 1980’li yıllardan itibaren etkisini gösteren postmodern ve bütüncül tarih algısı tıp tarihçiliğini de dönüştürmüştür. Böylece büyük hekimlerin -neredeyse mitolojik bir abartıyla- destansı tarihini yazan hekimlerin tekelinde olan tıp tarihi, günümüzde daha çok sosyal bilimciler tarafından ve sosyal bilimlerin metotlarıyla çalışılan bir disipline dönüşüyor gibi görünmektedir. Bu dönüşümü destekleyenlere göre tıp tarihinin görevi yalnızca büyük hekimlerin hayatlarının ve tıba katkılarının biyografik bir derlemesi olmakla kalmayıp; tıp tarihinden sağlık-hastalık algısının ve kuramlarının, hastalıkların özelliklerinin, tıbbi uygulamaların, tıbbi kurumsallaşmanın, tıba dair mevcut hukuki ve sosyal düzenlemelerin anlaşılmasına ışık tutması da beklenmektedir.

Geçmiş zamanlara ait bilgiler üzerine eğilmenin gerekliliği kimi zaman sorgulanmakta olsa da tıp tarihinin günümüz tıp eğitimi için önemli etkileri haiz olduğunu düşünmek için pek çok sebep bulunmaktadır. Örneğin, dün doğru kabul edilen bilgilerin bugün nasıl yanlışlandığını görmek, bugün doğru kabul edilen bilgilere yarın neler olabileceği hususunda fikir yürütebilme imkânı sunabilecektir. Dahası bilimde hiçbir şey tartışmasız mutlaklığı ifade etmez, bilim ancak aksi ispat edilinceye kadar doğru kabul edilen bilgilerden oluşur. Diğer taraftan bugünün doğrularının bir kısmı dünün hataları içinde gizli olabilir. Gelecekte evreni bugün görebildiğimizden daha iyi bir şekilde görebilmemiz mümkündür ve geleceğin doğruları, bugünün yanlışları arasından çıkabilir. Bunu bilmek geçmişin teorilerini küçümsemeye engel olacağı gibi bugünün teorilerini hak ettiklerinden fazla bir inançla benimsemenin de önüne geçecektir. Dolayısıyla, tıpla ilgilenenleri bilimsel ilerlemenin aşamalarına ve

paradigmatik değişimlere aşına kılmayı hedefleyen tıp tarihi, geçmişle gelecek arasında bağ kurmaya gayret eden bir disiplin olarak taltif edilmeyi hak etmektedir.

Sonuç olarak tıp, tarih ve kültür bilgisini gerektiren bir sanattır. Fransız tıp tarihçisi Émile Littré'nin [1801-81] dediği gibi, “*Hekimlik basit bir sanat derecesine düşmek istemiyorsa kendi tarihiyle ilgilenmeli, geçmiş dönemden miras kalmış eserlere dikkat ve özen göstermelidir.*”

Neden Tıp Tarihi?

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Alpertunga KARA

“Neden tıp tarihi?” sorusu, “Neden tarih?” sorusunun bir alt başlığı olarak ele alınabilir, iki soru birlikte cevaplanmalıdır. Tarih birbirinden tamamen bağımsız birimlerden oluşmaz. Bölgeler ve kültürlerin birbirini etkilemesi gibi, ekonomi alanı siyaset alanını ve her ikisi birden bilim alanını etkilemektedir, bütün bu alanların tarihi iç içe geçmiştir. Tarih disiplini fen bilimleri veya felsefe gibi, insanlığın çevresini, varlığını anlamlandırmak için kullandığı araçlardan biridir ve tıp tarihi de bu bütünle ilişki hâindedir.

Tarih insanlığın hafızasıdır ve hafıza da kimliğimizi belirleyen bir melekedir, dolayısıyla tarih toplumların ve sosyal grupların kimliğinde belirleyici bir rol oynar. Meslek mensubu olan kişinin kimlik şuuruna tarih de katkıda bulunur. Geçmişin bilgisi ortak bir tecrübe hazinesidir. Bu bilgiyle kişi çevresini tanır, içinde olduğu an ve gelecekle ilgili yönelim sahibi olur. “*Historia est magistra vitae*” (tarih hayatın öğretmenidir) sözü bu gerçeği ifade eder. Bunun yanında hafıza, hatırlamakla vefa duygusu arasındaki ilişki yüzünden de önemlidir. Elimizdeki imkânlar için kimlere ve neden şükran duymamız gerektiğini öğrendiğimizde, yaşadığımız anı aşar ve zamanı bir bütün hâlinde kavrama imkânı buluruz. Bu şekilde taşıdığımız sorumluluğun şuuruna varırız. Fransız dilci E. Littré, “Eğer hekimlik ilmi adı bir sanat derecesine düşmek istemiyorsa kendi tarihi ile uğraşmalı ve geçmiş devirlerden bize miras kalan her nevi eski eserlere dikkat ve ihtimam göstermelidir.” demektedir. Bugün artık kullanımdan düşmüş bulunan eski çağların biliminin tanınması, bugüne ait bilginin anlaşılması açısından faydalı ve gereklidir. Zira bir şeyin ne olduğunu anlamak için, ne olmadığını bilmek gerekir. Dolayısıyla “dünden” başlayarak anlatılan, aslında “bugünün” hikâyesidir.

Klinik tıp bilgisi doğrudan uygulamaya yönelik vasıf arz ederken, tarih bilgisi gibi genel kavrayışa yönelik bilgi türleri bakış açısını genişletmek için edinilir. Tıp tarihi bir kültür konusu olduğu kadar, sağlık mesleği mensuplarının tıp bilimi ve sanatı konusundaki kavrayışını da geliştiren bir disiplindir. Bu tür bilgi doğrudan uygulanmaz ama arka plan teşkil ederek uygulamaya dolaylı katkıda bulunur. Tıp bir bilim olduğu kadar, sanat özelliği de gösteren bir alandır. Her sanat gibi tıbbın da bir geleneği ve kültürü

vardır. Bu alanda çalışacak kişi taşıyacağı kimliği üstlenebilmek için, onunla ilgili kültüre de vâkıf olmalıdır. Tıbbın esas konusunun insan olması, ona sosyal bir alan özelliği kazandırmakta ve mekaniklikten uzaklaşmasını gerektirmektedir. Hekim hastasıyla iletişim kurmadığı sürece görevini yerine getiremez. Sağlıklı bir iletişimin kurulabilmesi için de doğru kimlik kazanılmış olmalı, doğru rol oynanmalıdır. Bu kimliğin içine aldığı insani ve ahlaki değerler, aynı zamanda kültürle ilgilidir ve kültürün aktarılması için mevcut yollardan biri de tarih bilgisinin kazanılması ve kazandırılmasıdır.

Tarih bilgisinin faydalı olması için doğru anlaşılması gerekir. Parça ve bütünü birlikte ele almak gerekir, dolayısıyla her çağa ve bölgeye ait bilimin, o çağ ve bölgedeki medeniyetle ilişkisi akılda tutulmalıdır. Bir toplumun dünya görüşü ve varlıklara bakış açısı bilinmeden, o toplumun bilim anlayışı da kavranamaz. Her medeniyet için, eksen oluşturan değerler, amaçlar, dünyayı kavrayış ve hayatı düzenleyiş tarzı farklıdır. Dolayısı ile her çağı ve her medeniyeti kendi içinde değerlendirmek gerekmektedir. Yine de değerlendirmelerimizin, içinde bulunduğumuz çağın bakış açısından tamamen bağımsız olması mümkün değildir. Kendi yazdığımız tarihin geçmişe değil, bugüne ait bir varlık olduğu, mutlak olmadığı akıldan çıkarılmamalıdır.

Dün doğru kabul edilen bilgilerin bugün nasıl değiştiğini görmek, bugün doğru kabul edilen bilgilere yarın ne olabileceği konusunda bir fikir verir. Bilimde hiçbir şey tartışmasız mutlaklığı ifade etmez, bilim öğrencisi kendisine aktarılan her bilgiyi kendi aklıyla değerlendirmeli ve eleştirebilmelidir. Bu farkındalık geçmişin teorilerini küçümsemeye engel olacağı gibi bugünün teorilerini hak ettiklerinden fazla bir inançla benimsemenin de önüne geçer. Bilim adamı gerçeği ararken bilgisini sınama, fikir değiştirebilme ve gerektiğinde yanıldığını kabul etme konusunda cesur olmalıdır ve tarih bilgisi bu cesarete kapı aralar.

Tıp Tarihi

Op. Dr. Ümit EVRAN

*Kande kim olsa bu risâle-i târîh-i tıp,
Lâzım olmaya anda başka kitâba, tâlip¹*

Nidâî

İlk insanı dünyadaki ilk hasta, aynı zamanda da ilk hekim olarak düşünürsek, tıp tarihinin insanlık tarihi kadar eski olduğunu düşünebiliriz. Nitekim prehistorik dönem

¹Yaşlanan kişi tıp tarihi kitabından başka kitapçığa ihtiyaç duymaz.

hakkında yapılan paleopatolojik araştırmalarda, insan iskeletleri üstünde yapılan gözlemlerde bazı hastalıklara ve bunların tedavisi için uygulanan ampirik ve büyüsel tedavi yöntemleri bulgularına rastlanmıştır. Daha sonraki Sümer, Mısır, Mezopotomya, Yunan, Roma, İslam tıbbı, Orta Çağ tıp uygulamalarındaki büyü, din adamı, şifacı, hem rahip hem doktor profilleri Rönesans'la beraber, inanç esaslı uygulamalardan, daha modern bir anlayışa kavuşmuştur. XVIII. yüzyıldan itibaren pozitif bir bilim olma yönünde gelişmeler kaydedilmiştir.

Tababet kendi içinde sanat, teknik, disiplin ve hepsinden önemlisi etik kavramları barındıran evrensel bir uygulama alanıdır. İşte bu yüzden Hippokrates'in (MÖ 460 – 370) tanımladığı yemin günümüzde bile hâlâ geçerliliğini korumaktadır.

Günümüz bilimine, geçmişteki çalışmaların zemin oluşturduğunu, gelecekteki bilimsel çalışmaların şekillenmesine ise, bugünün bilimsel verilerinin kaynaklık edeceği düşünülürse, tıp tarihinin ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılır. Bu bağlamda tıp eğitimi alan gençlerin, öncelikle tıp tarihinin önemini içselleştirmeleri gerekir.

Tıp tarihi dünyada son birkaç yüzyılda araştırmacıların daha fazla ilgisini çekmeye başlamıştır. Ülkemizde de tıp tarihine ilgi Tanzimat sonrası başlamış olup bu konudaki ilk önemli yayın Hüseyin Remzi Bey (1839-1898) tarafından gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyetle beraber tıp tarihi araştırmalarının bilimsel bir platforma oturtulması amacıyla Tarih Kurumunun başkanı Yusuf Akçura ile ünlü bilim adamı Prof.Akil Muhtar Özden yaptıkları araştırmalar sonucu en uygun kişi olarak Süheyl Ünver'i (1898-1986) seçmişlerdir. Aynı zamanda hekim, tıp tarihçisi, ressam, tezhip sanatçısı olan Süheyl Ünver, 1933 yılında zamanın tek üniversitesi olan İstanbul Tıp Fakültesinde tıp tarihi kürsüsünü kurarak, ülkemizde bilimsel tıp tarihi araştırmalarının temelini atmış ve XX. yüzyıl Türk fikir ve sanat hayatında unutulmaz izler bırakmıştır.

Ülkemizde tıp tarihinin duayeni olan Ord.Prof. Süheyl Ünver'in "Tıp tarihçisi yoktur, her tıp dalının uzmanı kendi alanının tarihçisi olmalıdır" düsturu dikkate alınmırsa, tıp dallarının tarihini araştıran bu ortak çalışma bu duayen hocamızın arzusunun gerçekleştiğini düşünebiliriz.

3 Ekim 1988

ABD'de hayat kurtarıyor

ALANINDA ÖNCÜ: Dr. Sami Solu, ABD'de sayıları 2 bin dolayında olan acil tıp uzmanlarının ilklerinden. Ohio eyaletinin Kent bölgesinde kendi elleriyle kurduğu Acil Tıp Servisi'nde bugün danışmanlık yapıyor.

Dr. SAMİ SOLU dönme için Özal'dan davet bekliyor

Ölüme meydan okuyan Türk

TÜRKİYE'de bir örneği bulunmayan ABD'de de ancak çok sınırlı sayıda doktorun çalıştığı "Acil Tıp" dalında uzmanlaşan Dr. Sami Solu, bu güne kadar 1000 kişiyi yeniden hayata döndürdü

ÇEŞİTLİ kazalarda ve kalp krizlerinde ölen kişileri 4 ile 14 dakika içinde yaptığı müdahalelerle yaşatmayı başaran Dr. Solu, "Artık bildiklerimi Türkiye'de uygulamak istiyorum" dedi

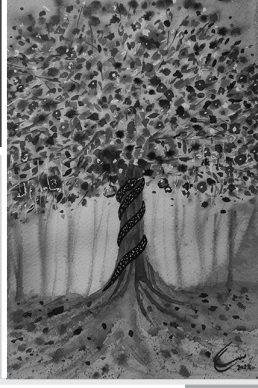
Yaprak ÖZER'in haberi 13. sayfada

Bir Anı

Asistanlığımın son yılındayım. Acile 3 arrest hasta aynı anda geldi. Tek defibrilatörüm var. Cihazı hem defibrilatör hem de monitör olarak kullanıyorum. İlk hastayı entübe edip stabilize ettim. Diğer iki hastayı balon/maske ile intern hekimlere solutmak üzere verdim. Ardından defibrilatörü ikinci hastaya bağladım. Onu da entübe ettim. Tüpü stabilize edip kardiyak muayenesini yaptım. O da asistolide idi. Göğüs basısına başlayıp intern hekime verip üçüncü hastaya geçtim. Aynı işlemleri onun için de yaptım. Bu arada hemşireler üç hastaya da damar yolu açıp medikasyona başladılar.

Üçünün de hava yolunu stabilize edip göğüs basısına başladıktan sonra defibrilatörü hastadan ayırıp ilk hastaya bağladım. Hasta ventriküler fibrilasyonda idi. Hastayı

ACIL TIP TARİHÇESİ

Prof. Dr. Cuma YILDIRIM

Her şey 1993 yılında 30 Nisan 1993 tarih 21567 sayılı *Resmî Gazete* ile başladı. Dr. Yıldırım Aktuna'nın Sağlık Bakanı olduğu Süleyman Demirel Başbakanlığındaki Bakanlar Kurulunun 12 Nisan 1993 tarihli kararı, 30 Nisan 1993 tarih ve 21567 sayılı *Resmî Gazete*'de 93/4270 karar sayısı ile yayımlanarak "ilk ve acil yardım" yeni bir uzmanlık dalı oldu. İhtisas süresi olarak ise yurt dışı denkleleriyle uyumsuz olan 3 yıl belirlendi (1,2).

Acil hastalar ve acil servisler yüzyıllardır hatta bin yıllardır vardı. Bilinen insanlık tarihi süresince kazalar, savaşlar ve afetler sonucu yaralanan ve acil sağlık sorunuyla karşılaşan hasta ve yaralılar için çeşitli tıbbi girişimler yapılmıştı. Günümüzden 5.000 yıl önce Mısır'da acil tıbbi müdahalelerin geliştirildiği ve uygulandığı, Eski Yunan ve Roma uygarlıklarının ilk yardım ve savaş meydanlarından yaralıların taşınması ile ilgili uygulamalar yaptıkları bilinmekte idi (3).

11. yüzyılda St. John şövalyeleri, Haçlı Seferleri sırasında savaş alanlarında yaralananların cephe gerisine taşınması ve tedavi edilmesi için çalışmalar yapmışlardı. Tarihte ilk ambulans benzeri araç, atlı arabalarla 1487 yılında Malaga Kuşatması sırasında İspanyol ordusu tarafından kullanılmıştı (4).

Modern anlamda Acil tıp uzmanlığı 1960'lı yıllarda ABD'de başladı. Aslında ABD'de da bir gereklilikten doğdu. Acil servis doktorlarının her ay değişmesi, niteliksiz ve yetersiz personellerin acillerde istihdamı hasta bakımını önemli ölçüde etkiliyordu. Artan faturalar, doktor hataları ve tazminatlar doktorlarla sigorta şirketleri ve avukatlık bürolarını daha çok karşı karşıya getirmeye başladı. Acil servislerin sahihsiz olması, niteliksiz ve her ay değişen doktorların acilde çalışması bu sorunları daha da büyütüyordu.

İlk olarak ABD'de ayrı bir uzmanlık dalı olarak ortaya çıkması nedeniyle dünyadaki gelişimi ABD'deki gelişimine paralel olmuştur. Kore ve Vietnam Savaşları özellikle ABD'de hastane öncesi bakım ve travma hastasına yaklaşımda deneyimlerin artmasına yol açtı. Bununla beraber aynı dönemde hastane öncesi ve acil servis hizmetleri dünyanın birçok yerinde gerçek anlamda yoktu. "Acil servisler" çok kötü donanımlı, yetersiz

Bir Anı—devamı

birkaç defa defibrile ettim. Kardiyak atımlar döndü. Nabız geldi. Ancak solunum hâlâ yoktu. İkinci hastaya geçip onu da monitörize ettim. O hastanın da çok tedavisine ihtiyacı vardı. Onu da defibrile ettim. Birkaç şoktan sonra o hastanın da kardiyak atımları döndü. Üçüncü hastaya geçtim. Ancak ne yazık ki asistolide idi. Göğüs basısına devam ettik.

Bu döngü yaklaşık bir saat kadar sürdü. Bir saatin sonunda üçüncü hastayı eks kabul ettik. Diğer iki hastayı solunum desteği ile yoğun bakıma yatırdık.

O yıllarda Amerikan Kalp Derneği ilk İleri Yaşam Desteği Kılavuzu'nu çıkarmıştı. Resüsitasyonu bir melodi hâline getirmişlerdi.

'Shock, Shock, Shock. Everybody Shock. Little Shock, Mother Shock. Shock, Shock, Shock. Everybody Shock'

Yapılacak işlemleri böyle ezberlemiştik. Müdahale ederken de içimizden unutmamak için tekrarlıyorduk.

O sırada ben farkında değilim, genel cerrahiden bir hoca müdahale odasının kenarında bizi izliyormuş. Hastaları yatırdık. Vefat edeni morga gönderdik. Ardından o hoca yanıma geldi:

"Hocam ne güzel müdahale ediyorsunuz." dedi.

Ben çok yorulmuştum. Ne dediğini anlayamadım. "Nasıl yani hocam?" dedim. Cevabı beni çok etkilemişti:

"Bir şiiir gibi..."

Asistanlığım bitti. Yeni uzman oldum. Uzman olduğum serviste öğretim görevlisi olarak çalışıyorum. Servisin malzeme taleplerini ben yapıyorum. Acilde erişkinler için kullanılacak entübasyon tüpü kalmamış. Sekiz numara entübasyon tüpü talep ettik.

Bir gün sonra hastane müdürü beni aradı. "Hocam 8 numara entübasyon tüpü istemişsiniz. Elimizde yok. Alacak paramız da yok. Ancak depoda bol miktarda 4 numara tüp var. Size bunlardan göndersek de 8 numara yerine iki tane 4 numara taksanız olur mu?" diye sordu.

personelin çalıştığı ve genellikle süpervize edilmeyen birimlerdi.

1966'da Amerikan Ulusal Bilimler Akademisi çok ses getiren bir yazı yayımladı: Kazalar sonrası olan ölüm ve sakatlıkları "modern toplumun ihmal edilmiş hastalığı" olarak tanımladı. Bu rapor tüm ülkede bölgesel acil tıbbi hizmetlerin gelişmesini zorunlu tutan Otoyol Güvenliği Yasası'nın çıkmasını sağladı (5).

Acil servislerin günümüz acil tıbbına uygun olarak başarılı hizmet verebilmesi ancak acil tıp konusunda eğitilmiş, kalıcı bir kadroya sahip olunmasıyla mümkündür. Türkiye'de genel sağlık ve acil sağlık hizmetleriyle ilgili düzenlemeler yakın tarihe kadar oldukça yetersizdi. 1961 yılında çıkarılan 224 sayılı "Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun" ile sağlık hizmetlerinin yurdun ücrâ köşesindeki

vatandaşın ayağına kadar götürülmesini hedef tutan yeni bir hizmet anlayışı ve uygulaması getirildi. 1982 Anayasası'nın 41 ve 56. maddeleri ile "Sağlık, yalnız hastalık ya da sakatlığın bulunmayışı değil, beden, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hâlidir." şeklindeki tanım benimsenmiş ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada eşitlik sağlanarak bu hizmet devlet güvencesi altına alınmıştır. Ülkemizde ilk kez Sağlık Bakanlığı tarafından 1985 yılında bazı ana arterler ve turistik bölgelerde bir merkeze bağlı olmadan araç telefonu ile ulaşılabilen gezici ambulans ekipleri bir süre denenmiş ve bu organizasyon daha çok trafik kazaları için kullanılmıştır. 1986 yılında da 077 Hızır Acil Servis olarak Ankara, İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinin ambulans, teknik alt yapı, şoför ve maddi destek vermesi, Sağlık Bakanlığının hekim ve tıbbi malzeme desteği ile daha çok doktorlu hasta taşımacılığına benzer bir sistem ülkemizde kullanılmış ve şimdiki acil sağlık hizmetlerinin temelleri atılmıştır. Türkiye'de acil tıbbın gelişimi gerçek anlamda 1990 yılında İzmir Dokuz Eylül Üniversitesinin (DEÜ) daveti ile Türkiye'ye gelen ABD'li bir acil tıp uzmanı olan Dr. John Fowler'ın DEÜ Hastanesi Acil Servisinde çalışmaya başlaması ile olmuştur. Dr. John Fowler'ın etkin çabaları sonucu 1993 yılında "acil tıp" ayrı bir uzmanlık dalı olarak kabul edildi ve aynı yıl Türkiye'de iki acil tıp anabilim dalı kuruldu (Dokuz Eylül Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi) (6).

Tüm bu sorunların gölgesinde "acil tıp uzmanlığı" doğdu. İlk acil tıp asistanlık programı Cincinnati Üniversitesinde 1970'te açıldı. 1975'te ABD'de 23 uzman ve 100 asistan ve iki akademik acil bölümü vardı 1979'da, "Amerikan Acil Tıp Board"u ABMS'ye kabul edildi. Böylece acil tıp Amerika'nın resmî 23. uzmanlık dalı oldu (5).

Aynı yıllarda Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları AD'den Sami Solu, göğüs hastalıkları uzmanı olmuştu. O günlerdeki tez hocası Sami Bey'i yanına çağırıp "ABD'de yeni bir uzmanlık alanı açıldı. Gelecekte çok önemli bir uzmanlık olacak seni gönderelim. Acil tıp uzmanı ol. Ülkeye dön ve bu uzmanlık alanını sen kur." der. Bunun üzerine Sami Hoca taşı tarağı toplayıp Amerika'ya gider. 4 yıl sonra uzman olur. Ancak ülkeye dönmekten vazgeçer ve Amerika'ya yerleşir. Hayatına orada devam eder.

<https://www.yaprakozer.com/abd-de-hayat-kurtariyor/>

Gel zaman git zaman Sami Hoca 1990'lı yıllarda emekli olur ve Türkiye'ye döner. Sağlık Bakanlığında birkaç ziyaret yapınca Bakanlık bu uzmanlık alanının iyi bir şey olduğunu, Türkiye'nin buna ihtiyacı olduğuna karar verir. 1993 yılının Şubat ayında *Resmî Gazete*'de yayımlanarak "ilk ve acil yardım uzmanlığı" olarak kurulmuş olur.

Aynı yıllarda bir Amerikan vatandaşı olan ve bir acil tıp uzmanı olan Dr. John Fowler Türkiye'ye yerleşme kararı alır. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Dr. Fowler'e sahip çıkar ve bir Acil Tıp Uzmanlık Programı açılır. Dr. Fowler burada çalışmaya başlar.

Aynı yıl içinde birçok ileri görüşlü tıp fakültesi bu uzmanlık alanını kendi programlarına katarlar. Atatürk Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi bunlardan bazıları idi.

İlk jenerasyon acil asistanlarının mesleği öğreneceği hocaları yoktu. Ben 1994 yılı

Doğru Bilinen Bazı Yanlışlar

1. Acil tıp uzmanlığı için asistanlığa başladığımız yıllarda resüsitasyonda sodyum bikarbonat kullanma modası vardı. Bir hastaya 400-500 ampul sodyum bikarbonat yapılırdı. Hastanın asidozda olduğu, asidozun düzeltilmesi için yüksek miktarda sodyum bikarbonat uygulanması gerektiği söyleniyordu. Hâlbuki bu uygulama hastada hipernatremiye neden oluyor, intrakraniyal kanamadan hastalar kaybediliyordu. Ayrıca bu asidozun sebebi respiratuvar yetmezlik idi. Bunu intravenöz bikarbonat vererek düzeltemezdik. Hastaya patent bir hava yolu, iyi bir solunum desteği ile bu asidoz düzeltilebilirdi.
2. Acil tıp uzmanlığı başlamadan önce resüsitasyon sırasında intrakardiyak ilaç uygulaması vardı. 10 cc enjektöre adrenalin, atropin, sodyum bikarbonat çekilir, interkostal aralıktan kalbe enjekte edilirdi. Zamanla öğrendik ki bu uygulamanın tıbbi bir dayanağı yoktur. Birçok komplikasyonu vardı.
3. Acil serviste ve hastane öncesi sağlık uygulamalarında ateş düşürücü olarak "Metamizol" kullanılırdı. Bu ilaç dünyada iki ülkede kullanılmakta idi. Diğer ülkeler yasaklamışlardı. Tek doz enjeksiyonu bile ciddi kemik iliği depresyonu/aplastik anemi yapıyordu.
4. İleri Kardiyak Yaşam Desteğinde pozitif kronotrop olarak kullanılan atropinin 3 dozdan (3 mg) sonra etkisiz olduğu biliniyordu. Ancak aynı ilaç tarım ilacı (Organik fosfor) zehirlenmelerinde antidot olarak da kullanılıyordu. Burada doz sınırlaması yoktu. Ancak bazı yoğun bakımcı ve dâhiliye uzmanı arkadaşlar bu iki etkiyi karıştırıyor, tarım ilacı zehirlenmelerinde 3 mg'dan sonra hastaya atropin (etkisiz olduğu gerekçesi ile) vermiyorlardı. Bu hastalar en iyi ihtimalle intermediate sendroma giriyor, aylarca ventilatör desteğinde kalıyorlardı. Hâlbuki acil tıp kitaplarında "tarım ilacı zehirlenmelerinde hastada atropin zehirlenmesine girene kadar atropin yüklenmesini" tavsiye ediyordu.

Ekim ayında Erciyes Üniversitesinde ihtisasa başladım. Benimle birlikte birçok merkezde asistanlar göreve başladı. Ancak hepsinin problemi aynı idi. Acil tıp anabilim dalları diğer uzmanlık alanlarından öğretim üyelerinin nezaretinde gidiyordu.

Ülke genelinde bu durum bazı sorunlara sebep olacak ki Sağlık Bakanlığı 1994 yılının Kasım ya da Aralık ayında Ankara'da 15 günlük bir uyum eğitimi yapmaya karar verdi. Sami Hoca tüm ülkede acil tıp uzmanlığına başlayan asistanları eğitime davet etti. Ben bu eğitim programına katıldım.

Ancak Sami Hoca emekli idi. Bize sahada çalışan biri lazımdı. O günlerde Dr. John Fowler Dokuz Eylül Üniversitesinde hem eğitim veriyor hem de acilde çalışıyordu. Bu nedenle ben de dâhil olmak üzere birçok acil asistanı Dokuz Eylül Üniversitesine gönüllü rotasyona giderek Dr. Fowler ile çalışma ve ondan eğitim alma imkânı bulduk.

İlerleyen yıllarda Dr. Fowler'in bağlantıları ile birçok acil uzmanı Türkiye'ye yıllık izinlerini geçirmeye geldiler. Bunlar bir süre İzmir'de kaldıktan sonra yine Dr. Fowler'in yönlendirmesi ile birçok şehri ve anabilim dalını ziyaret ettiler. Bizler bu uzmanlara

sahip çıktık. Onları yaşadığımız bölgeyi gezdirdik. Onlar da bazen 1 hafta bazen 10 gün bizimle kalarak acilde hasta baktılar. Acil tıp uzmanlığının birçok önemli ayrıntısını biz ilk jenerasyon uzmanlar bunlardan öğrendik. 30 Nisan 1998 tarihinde Dokuz Eylül Üniversitesinde ihtisas yapan Dr. Özgür Karcıoğlu ilk acil tıp uzmanı oldu.

DERNEKLER

Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Derneği

1995 yılında İstanbul'da Dr. Cemalettin Ertekin, Dr. Ömer Türel, Dr. Rıfat Tokyay, Dr. Korhan Taviloğlu, Dr. Tayfun Yücel, Dr. Semra Günay ve Dr. Mehmet Emin Güçlü tarafından kuruldu. Kuruluş tüzüğünde 33 madde yer almış, kanuni işlemler 11 Kasım 1996'da tamamlanmış ve 22 Mayıs 1997'de Derneğin ilk olağan Genel Kurul toplantısı gerçekleştirilmiştir. Böylece Derneğin yönetim ve denetim kurulları seçilmiştir. Üye sayısı yıllar içinde giderek artmaktadır. Bakanlar Kurulunun 30.10.2003 tarihli kararı ile kamu yararına çalışan derneklerden sayılması kabul edilmiştir (7).

1995'li yıllarda henüz acil tıp uzmanlarının kurduğu bir uzmanlık derneği yoktu. Uzun yıllar camia olarak bu derneğin bilimsel toplantılarına ve kongrelerine katıldık. Bazı fikir ayrılıklarımız vardı. Ancak yine de acil tıp camiasına ait bir dernek kurulana kadar bizlere ev sahipliği yaptılar.

Türkiye Acil Tıp Derneği (EMAT)

25 Mayıs 1995 yılında Türkiye'nin İzmir ilinde kuruldu. 1980'lerin sonlarında acil bakım hizmetlerinin önemi anlaşıldıktan sonra 1990'ların başında Sağlık Bakanlığında bir dizi toplantı yapıldı. Bu toplantılar sonucunda acil tıp alanı, 30 Nisan 1993 tarihinde Türkiye'nin *Resmî Gazetesinde* ilk olarak "ilk yardım ve acil bakım" adıyla yayımlanarak bağımsız bir tıp uzmanlık dalı olarak "Hekimlik Mesleği Tüzüğü"ne dâhil edildi. O dönemde Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü olan Dr. Namık Çevik'in büyük desteği ve 1990 yılından sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Acil Servisinde ilk akademik acil uzmanlık dalı Nisan 1994'te kuruldu. Tıpta uzmanlık sınavından sonra ilk asistanlar Dokuz Eylül Üniversite Hastanesinde eğitime başladı. Daha sonra acil tıpla ilgilenen tıp doktorları grubu tarafından Acil Tıp Derneği kuruldu. Derneğin Kurucu Başkanı Dr. John Fowler'dı. Kurucu Üyeler Ülkümen Rodoplu, Gürkan Ersoy, Yağın Enginbaş, Ülkü Ergene, Neşe Nur User ve Özgür Karcıoğlu idi. İlk Genel Kurul 18 Ekim 1995 tarihinde İzmir ilinde yapıldı. Yönetim Kurulu Başkanlığına Dr. Fowler, Genel Sekreterliğine ise Dr. Rodoplu atandı. Ulusal ve uluslararası birçok bilimsel etkinliğe katkı sağlayarak 23 Mayıs 2003 tarih ve 2003/5660 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Derneğin ismine "Türkiye" eklenmesine onay verildi. 1996 yılından bu yana Türk Tabipleri Birliği üyesidir (8).

İlkler

Prof. Dr. Sami Solu: ABD'deki ilk Türk acil tıp uzmanı (1970)

Uzm. Dr. John Fowler: Türkiye'deki ilk Amerikalı acil tıp uzmanı (1994)

İlk acil tıp anabilim dalı: Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi İlk ve Acil Yardım AD (1994)

İlk acil tıp uzmanı: Uzm. Dr. Özgür Karcioğlu (1998)

İlk acil tıp doçenti: Doç. Dr. Oktay Eray (2004)

İlk acil tıp profesörü: Prof. Dr. Oktay Eray (2009)

İlk acil tıp derneği: Türkiye Acil Tıp Derneği (1995)

İlk acil tıp kongresi: Gaziantep (2004)

İlk acil tıp dergisi: İstanbul (2001)

Acil Tıp Uzmanları Derneği (ATUDER)

2001 yılında Bursa'da kuruldu. Derneğin Kurucu Üyeleri; Erdoğan Mütevellî Sözüer, Fettah Fevzi Ersoy, Hakan Güven, John Robert Fowler, Metin Çakmakçı, Murat Pekdemir, Rifat Tokyay, Şevket Cumhuri Yeğen ve Ülkü Ergene idi. Uzun yıllar Bursa merkezli çalışan dernek daha sonra merkezini Ankara'ya taşıdı (9).

Türkiye Acil Tıp Vakfı

Türkiye Acil Tıp Vakfı (TÜAT Vakfı) Acil Tıp Bilim Dalında çalışanların araştırma, eğitim ve tedavi standartları içinde bulunmalarını sağlamak ve akademik imkânların gelişmesinde katkıda bulunmak amacı ile 9 Ocak 2022 tarih, 31714 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanarak faaliyetlerine başladı (10).

Elbette bu derneklerin kapsayıcılık sorunları oldu. Kendi aralarında bazı sorunlar yaşadılar. Hâlâ da yaşamaya devam ediyorlar.

SAĞLIKTA DÖNÜŞÜM

2002 yılında Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Dönüşüm Programı başlattı. 2006 Nisan TUS'unda bir seferde 18 eğitim ve araştırma hastanesi için toplam 200 acil tıp asistan kadrosu ilan edildi. Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelere de acil tıp uzmanlığı programları açıldı. Bir anda ülkenin her yerinde acil tıp asistanları oldu. O tarihlerde şöyle bir problem vardı, tıp fakültelerinde öğretim üyesi vardı. Ancak ödemeler düşük olduğundan asistan yoktu. Sağlık Bakanlığı hastanelerinde ödemeler iyi idi. Bol asistan vardı. Ancak hoca yoktu. Elbette bu durum ciddi sorunlara sebep oluyordu.

Aynı zamanda bu tarihlerde acil tıp uzmanları yeni yeni uzman olup devlet hastaneleri ve özel hastanelerde çalışmaya başlıyordu. Uzun yıllar aynı merkezde çalışmış diğer dal uzmanları elbette bundan memnun değildi. Sahada ciddi iletişim sorunları yaşanıyordu. 1995-1999 tarihlerinde tıp fakültelerinde yaşanan kimlik sorunu Sağlık Bakanlı-

ğı ve özel hastanelerde yaşanmaya başlanmıştır. Yetki karmaşaları, sağlıkta dönüşüm ile gelen performans sorunu yasal boyutlara varacak problemlere neden oluyordu. 5 Mayıs 2011'de eğitim ve araştırma hastaneleri ilk uzmanlarını verdi.

Acil tıp uzmanlarının sahada çalışmaya başlaması, performans sistemine geçiş sahada ciddi yetki ve etkinlik sınırlarının tartışılmasına neden oldu. Bazı acil tıp uzmanları kendi alanlarını aşarak diğer uzmanlık alanlarına giriyor, bazı diğer dal uzmanlıkları ise acil tıp uzmanlarını triaj ve hasta karşılamaya hapsedmeye çalışıyordu.

Tüm bu tartışmaların ortasında 2006-2007'li yıllarda acil tıp uzmanlarının ve derneklerin baskısı ile Sağlık Bakanlığı acil sağlık hizmetleri ile ilgili bir yönetmelik hazırlamak üzere Sağlık Bakanlığında bir komisyon teşkil etti. Benim de içinde bulunduğum bu komisyon yaklaşık 2 yıllık bir çalışmanın sonucunda ilk defa 2009 yılında ilk "Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği"ni hazırladı ve *Resmî Gazete*'de yayımladı (11). Bu yönetmelik acil sağlık hizmetleri için önemli bir milattı. İlk defa sahada çalışan acil tıp uzmanlarının elinde diğer dal uzmanlarına karşı yasal bir güç vardı.

AKADEMİK HAYAT

Doçentlik kriterlerini tamamlayan yardımcı doçentler 2002 yılından itibaren doçentlik sınavlarına girmeye başladılar. Ancak acil tıp uzmanı olan profesör olmadığından YÖK diğer uzmanlık dallarından isteyen profesörleri bu jürilerde görevlendirdi. Bu doçentlik sınavları her iki taraf için de çok zor geçti. Hocalar ne soracaklarını tam olarak bilemiyor, adaylar ne çalışacağını bilemiyorlardı. 2002 yılında Akdeniz Üniversitesinde yardımcı doçent olarak çalışan Dr. Oktay Eray doçentlik sınavına girerek ülkenin ilk acil tıp doçenti oldu.

2006 yılından itibaren doçentlik jürilerine acil tıp uzmanı profesörler atanmaya başlandı. Bu problem de çözülmüş oldu. Bu arada acil tıp uzmanı olmayan ancak acil tıp camiasına gönül veren ve emeği geçen bazı hocaları burada zikretmekte fayda var. Uzm. Dr. Ülkümen Rodoplu (İzmir), Prof. Dr. Erdoğan M. Sözüer (Kayseri), Prof. Dr. Mustafa Yandı (Trabzon), Prof. Dr. Ülkü Ergene (İzmir), Prof. Dr. Gürkan Ersoy (Hâlâ Dokuz Eylül Üniversitesinde Acil Tıp kadrosunda çalışmaktadır.), Prof. Dr. Rıfat Tokyay (Bursa). Burada adını zikretmediğim daha birçok hoca acil tıp camiasına emek verdiler.

TIPTA UZMANLIK KURULU ACİL TIP UZMANLIK EĞİTİMİ (TUKMOS)

Bu müfredat programının hazırlığına 15 Ocak 2010'da Acil Tıp TUKMOS Komisyonu Prof. Dr. Başar Cander, Prof. Dr. Cahfer Güloğlu, Doç. Dr. Mehmet Gül, Doç. Dr. Figen Coşkun, Doç. Dr. Mehtap Bulut, Doç. Dr. Erden Erol Ünlüer, Doç. Dr. Yücel Yavuz, Doç. Dr. Doğan Niyazi Özüçelik, Yrd. Doç. Dr. Orhan Çınar'ın katılımıyla Antalya'da yapılan Müfredat Oluşturma Sistemi Çalıştay'ında başlandı. Çalıştayda Prof. Dr. Başar Cander Komisyon Başkanı olarak seçildi. Komisyon müfredat oluşturmada 2009 yılında güncellenmiş olan Avrupa Acil Tıp (EUSEM) müfredatını örnek aldı. İkinci toplantı

Ağustos 2011'de Ankara'da Prof. Dr. Başar Cander, Prof. Dr. Cahfer Güloğlu, Doç. Dr. Mehmet Gül, Doç. Dr. Figen Coşkun, Doç. Dr. Mehtap Bulut, Doç. Dr. Erden Erol Ün-lüer, Doç. Dr. Yücel Yavuz'un katılımıyla yapıldı ve müfredatın 1.0 versiyonu tamamlandı. Komisyon çalışmalarının hızlandırılması ve geliştirilmesi açısından üyeler arasında bazı değişiklikler yapıldı ve yeni komisyon şu şekilde oluşturuldu:

Daha sonra 29-30 Nisan 2013 tarihinde Ankara'da yapılan TUKMOS Acil Tıp Komisyonu toplantısında Prof. Dr. Başar Cander, Prof. Dr. Cahfer Güloğlu, Doç. Dr. Mehmet Gül, Doç. Dr. Mehtap Bulut Bozkurt, Doç. Dr. Ahmet Demircan, Doç. Dr. Mustafa Serinken, Doç. Dr. Şule Akköse Aydın'ın katılımlarıyla müfredatın 2.0 versiyonu hazırlandı. v.2.1 çekirdek müfredat çalıştayı Prof. Dr. Cuma Yıldırım, Prof. Dr. Ersin Aksay, Prof. Dr. Murat Pekdemir, Prof. Dr. Yıldırım Çete, Prof. Dr. Başar Cander, Prof. Dr. Arzu Denizbaşı, Prof. Dr. İbrahim İkizceli, Prof. Dr. Mustafa Serinken, Prof. Dr. Cahfer Güloğlu, Doç. Dr. Ahmet Demircan ve Doç. Dr. Salim Satar'ın katkılarıyla 14.02.2015 ve 06.05.2016 tarihinde yapılan çalışma toplantıları ile hazırlandı (12).

Sözün Demi

"Doktor, acilde doktordur." Sami Zan

"Acil tıp uzmanları; nefes alamayanların nefesi, hayata tutunmak isteyenlerin tutunacak dallarıdır."

"Aciller; hastanenin süvari birlikleridir, cephe savaşına sürerseniz savaşı kaybedersiniz."

"Acilde biri sizden yardım isterken 'Gelseniz iyi olur.' diyorsa koşun."

"Acil aşkı' da diğer bütün aşklar gibidir; bilimle, akılla, mantıkla açıklanamaz, 'şiiir' ile açıklanabilir belki."

"Yaşamla ölüm arasındaki ince çizgide acil tıp vardır."

"İlk yardım, son yardım olmamalıdır."

"Canlandırmada tükenmiş mumu, yakmaya çalışma ancak sönmüş mumu yakmakta da geç kalma." Şinasi Özsoylu

"Hastalık randevuyla gelmiyor ki sen hastaya randevu veresin." Sami Zan

Kaynaklar

1. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21567.pdf> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
2. <https://www.google.com/search?> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
3. <https://www.aahd.org.tr/tarihce/> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
4. <https://www.attder.org.tr/2019/01/31/acil-tip-tarihi/> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
5. <https://aciltip.gazi.edu.tr/view/page/> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
6. <https://acilci.net/acil-tip-nedir/3/> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
7. <https://travma.org/menu/4/tarihce> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
8. <https://tatd.org.tr/en/anasayfa/hakkimizda/tarihce/> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
9. <https://www.atuder.org.tr/menu/15/dernegin-kuruculari> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
10. (<https://www.tuat.org/hakkimizda/>) (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
11. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/10/20091016-16.htm> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).
12. <https://tuk.saglik.gov.tr/TR,50050/acil-tip.html> (Erişim tarihi: 30 Mayıs 2023).

Cumhuriyetin 100. yılında

Tıp Dallarını Tarihçesi

Cumhuriyetimizin 100. yıl dönümünde, 61 tıp dalına ait yazılardan oluşan *Tıp Dallarını Tarihçesi* adlı kitabımız ile karşınızdayız. Bu özel dönemde sizlere, tıp dallarının uzun ve anlamlı yolculuğunu aktarmaktan gurur duyuyoruz.

Tıp, insanlığın tarih boyunca en büyük zorluklarından biri olan hastalıklarla mücadelesindeki en önemli silahı olmuştur. Bu kitap, geçmişten günümüze uzanan tıp bilim dallarının tarihçesini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Türkiye'nin Cumhuriyet Dönemi boyunca sağlık alanındaki ilkleri, gelişimleri, bilimsel ilerlemeleri ve tıp eğitiminin dönüşümünü ele alan bu eser, ülkemizin modernleşme sürecine katkı sağlayan değerli bilgilerle doludur. Ayrıca bazı tıp dalları tarihçeleri ülkemizde ilk defa yazılmış ve kitabımızda yer almıştır.

Kitabımızda yer alan özlü sözler, anekdotlar, bilimsel yanlışlar ve yazarların video anlatımları tıp biliminin insan hikâyelerine dokunduğu ve insana dair yönlerini ön plana çıkaran önemli unsurlardır. Bu metinler, tıp biliminin sadece bir araştırma alanı olmadığını, aynı zamanda insan hayatına ve deneyimine derinlemesine etki eden bir disiplin olduğunu göstermektedir.

@TıpDallarıTarihçesi

nobeltipkitabevleri

**NOBEL TIP
KITABEVLERİ**

www.nobeltip.com
0533 745 55 22
destek@nobeltip.com

ISBN 978-605-335-844-2

9 786053 358442